

ÉLETPÁLYA- ÉPÍTÉS

KOMPETENCIATERÜLET „A”

ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉSI ISMERETEK TANÁRI ÚTMUTATÓ

9. évfolyam

Magyarország célba ér

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült.

Szakmai vezetők

Pála Károly szakmai igazgató
Puskás Aurél fejlesztési igazgatóhelyettes
Rápli Györgyi, a programfejlesztési központ vezetője

Fejlesztési programvezető

Farkas László

Szakmai bizottság

Dr. Klein Sándor elnök
Dr. Balogh Andrásné
Dr. Krisztián Béla
Sum István
Dr. Szenes György

Alkotószerkesztő

Szellő Gyöngyi

Szakmai lektor

Stefany Judit

Fejlesztő

Merényi Zsuzsanna

© Alkotószerkesztő

A kiadvány ingyenes, kizárólag zárt körben, az NFT HEFOP 3.1-es és 2.1-es intézkedés pályázati komponensében nyertes intézmények körében használható fel. Kereskedelmi forgalomba nem kerülhet. Másolása, terjesztése szigorúan tilos!

Kiadja a suliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.
1134 Budapest, Váci út 37.

A kiadásért felel: Pála Károly ügyvezető igazgató

TARTALOM

IX.A.6.1. Egy kis t'ipustan

IX.A.6.2. L'assuk, mib'ol 'elünk!

IX.A.6.3. Di'ákmunka

IX.A.6.4. 'All'ashirdet'ések, 'all'askeres'és

EGY KIS TÍPUSTAN

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A személyiségek különbözőségét vizsgáló típustannak és az egyéni önismereti játékoknak a segítségével az önismeret erősítése, pontosítása és összhangba hozása a pályaválasztással.
Időkeret	2 óra
Ajánlott korosztály	9. évfolyam (14–15 évesek)
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: A 8. évfolyam utolsó modulja: <i>Felnőtt vagyok? Gyerek vagyok?</i> Követő modul: <i>Lássuk, miből élünk!</i>
Modulkapcsolódási pontok	NAT: Életvitel és gyakorlati ismeretek: Témakör: Pályaorientáció Magyar nyelv és irodalom (véleményalkotás, értékelés) Emberismeret (boldogulás, boldogság, biztonság összefüggése; szerepek, kapcsolatok)
A képességfejlesztés fókuszai	Önismeret: egy kis típustan, a szakmai, emberi képességek fejlődése, önfejlesztési célok, a saját felelősség megfogalmazása; ön-vizsgálat Információkezelés: lényegkiemelés Együttműködés: egymás megismerésében, a tájékozódásban Önmeghatározás: véleményalkotás, értékelés, érvelés; személyiség és szerep összhangja, ellentmondása

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A ráhangolódáshoz az önismeret, mások megismerésének jelentőségével kezdhetjük a munkát. Ehhez alkalmazhatunk klasszikusnak számító idézeteket (Cassius, Balga, Micimackó), vagy egy modernebb graffitit, de használhatjuk a hetedikben, vagy új osztálynál a frissen alkotott társjellemzéseket is. Mindhárom megoldást az önismeret, emberismeret jelentősége szempontjából vizsgáljuk.

A differenciálásnak nagy jelentősége van a kilencedik évfolyamon. A hat, illetve nyolc évfolyamos gimnáziumokban már több éve együtt vannak a gyerekek, ezért számukra a fejlődés megragadása és életkoruknak megfelelő megfogalmazása a feladat. Esetükben jobban számíthatunk a társismeretre, illetve az irodalmi példák, valamint a szövegfeldolgozás is jó megoldás lehet.

A 4 évfolyamos gimnáziumi osztályokban szinte előlről kell kezdeni felépíteni az önismeretet, támogatni kell a bemutatkozást, majd kisebb körben, nagyobb körben a játékokon keresztül történő ismerkedést. Ehhez kapcsolódhat az Önismereti kártya bevezetése, feltöltése is.

A szakközépiskolai és szakiskolai osztályokban hasonló a helyzet, itt még inkább törekedni kell, hogy az osztály felkészültségéhez, érettségéhez, érdeklődéséhez igazodó játékokat válasszunk. Az egyes tevékenységeknél erre vonatkozó javaslat található.

A típustan megismerése, illetve az Önismereti kártya kitöltése után célszerű a gyakorlatiasabb, munkahelyekhez, foglalkozásokhoz kötődő alkalmazással folytatni. Ezt szolgálják a problémamegoldó helyzetek, ahol a munkahelyhez megfelelő embereket, illetve az embereknek megfelelő munkahelyeket, foglalkozásokat kerestetünk. Az osztályhoz igazodva játékos, kreatív vagy adaptív feladatot választhatunk.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

PINTÉR ZSOLT: *Hogyan csináljunk karriert?* Horton International Hungary Kft., Budapest, 2001. 143-148. oldal

MOHÁS LÍVIA: *Mit tudsz önmagadról? Embertípusok.* Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1975. 199-213 oldal

VARGA IRÉN – GÖNCZI KÁROLY – PINTÉR ISTVÁN: *Önismereti játékok gyűjteménye.* Pedellus, Debrecen, 2005. (Tulajdonságskála: 108. oldal)

Ajánlott objektumok

PINTÉR ZSOLT: *Hogyan csináljunk karriert?* Horton International Hungary Kft., Budapest, 2001.

MOHÁS LÍVIA: *Mit tudsz önmagadról? Embertípusok.* Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1975.

SZILÁGYI ISTVÁN: *Önismeret és személyiségfejlesztés.* Skandi-Wald Könyvkiadó, Budapest, 2004.

CSENDES ÉVA: *Életozietési ismeretek és készségek.* Középiskolai tanári kézikönyv. ISM, 2001.

VARGA IRÉN – GÖNCZI KÁROLY – PINTÉR ISTVÁN: *Önismereti játékok gyűjteménye.* Pedellus, Debrecen, 2005.

DR. TÓTH LÁSZLÓ: *Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez.* Pedellus, Debrecen, 2004.

MODULVÁZLAT

Ráhangelődés

<p>A Tevékenység (20 perc)</p> <p>Tanári instrukciók</p>	<p>Milyen típusú emberekre ismerünk az alábbi idézetekben? Csoportban az idézetek „megfejtése”, majd megbeszélése.</p> <p>Hozzunk létre csoportokat és adjuk oda lemásolva mindhárom idézetet (RÁHANGOLÓDÁS-A) az egyes csoportoknak! Kérjük meg, hogy olvassák el, és próbálják meg jellemezni azt az embert, akiről az adott idézet szól. 6–8 percnél többet ne hagyjunk a csoportoknak, a maradék időt a közös megbeszélésre fordítsuk! Egyesével haladjunk az idézeteket követve, és adjunk alkalmat minden csoportnak a megnyilatkozásra! Hívjuk fel a figyelmet, hogy mások megismerése hozzájárul saját magunk megismeréséhez is!</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport / A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Szövegértés Emberismeret</p> <p>Irodalomra nyitott, szívesen elmélkedő gimnazista diákoknak</p> <p>Csoportos, frontális</p> <p>Szövegelemzés, beszélgetés</p> <p>RÁHANGOLÓDÁS A</p>
<p>B Tevékenység (15 perc)</p> <p>Tanári instrukciók</p>	<p>Fejtsd ki részletesebben a gondolatot: „Hogy valaki lehess, ne próbálj valakinek látszani!” (egy graffiti)</p> <p>Osszunk ki minden gyereknek egy-egy kis papírt, amelyre leírja a graffiti értelmezését. Ezt követően nyilvános hozzászólással tisztázzuk a tartalmát és a jelentőségét! Tanulságul az önismeret – hitelesség – önazonosság összefüggésére hívjuk fel a figyelmet.</p>
<p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport / A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Gondolkodás Fogalmazás</p> <p>Bármely osztályban</p> <p>Egyéni, frontális</p> <p>Szövegelemzés</p> <p>RÁHANGOLÓDÁS B</p>

C	Tevékenység (15 perc)	Kire ismerünk? Ki bújik egy-egy jellemzés mögött?
	Tanári instrukciók	Hetedikben készült társjellemezéseket használhatunk fel a játékhoz, vagy új osztály esetén otthoni munkával kérhetünk egy-egy név nélküli társjellemezést. A jellemzés felolvasása történhet mondatonként, és egy-egy mondat után lehet tippelni, kit rejt a jellemzés. (Izgalmas, ha nem nyilvános a tippelés.) Egy-egy jól sikerült munka erényeit emeljük ki, és hívjuk fel a figyelmet a társak szerepére az önismeretben!
	Kiemelt készségek, képességek	Emlékezet Kreativitás Önismeret Társismeret Íráskészség
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Valamennyi osztályban
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Olvasás, beszélgetés
	Eszközök	(Esetleg korábbi társjellemezés)

FELADATOK

RÁHANGOLÓDÁS A

Milyen típusú emberek az alábbi irodalmi idézetekben szereplő megidézett hősök? (Balga, Cassius, Micimackó)

Milyennek képzelitek külső és belső tulajdonságaikat?

Ismertek-e hasonlókat környezetetekben, a családban, az osztályban?

„Oh, szalonna, oh kenyérnap!” – sóhajtozik Balga (Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*), amikor csodás és égies-légies dolgok történnek körülötte. Mikor szépséges bókot akar mondani a lánynak, meglehetősen prózai a hasonlata:

„Mily puhák szép karjaid,
Mint a szép fehér szalonna,”

Caesar aggodalmasan szemléli Cassiust, és ezt mondja Antoniusnak (Shakespeare: *Julius Caesar*):

„Tedd, hogy kövér nép foglaljon körül,
És sík fejű s kik éjjel alszanak.

E Cassius ott sovány, éhes színű;

Sokat tünődik s ily ember veszélyes.”

„Reggel, ha majd felébredsz – szakította meg Malacka a csendet –, mi lesz az első gondolatod, Micimackó?

Reggeli – mondta meggondolatlanul Mackó. – Nem erre gondoltál?”

RÁHANGOLÓDÁS B

„Hogy valaki lehess, ne próbálj valakinek látszani!”
(egy graffiti)

Tartalomfeldolgozás

A	Tevékenység (30 perc)	Összefoglaló előadás a típusokról
	Tanári instrukciók	Megfelelő felkészültségű gyerekekkel választhatjuk a típus tan megismerését. A bemutatást végezhetjük magunk, de felkérhetünk egy-egy gyereket is egy-egy típus tan kiselőadás formájában történő bemutatására. (A kulcsszavakat írjuk a táblára, de gyerekeket is megkérhetünk egy-egy összefoglaló táblázat utólagos elkészítésére.) Hívjuk fel a figyelmet a jegyzetelésre, különös tekintettel arra, hogy erre épülhet egy következő óra tevékenysége.
	Kiemelt készségek, képességek	Figyelem Lényegkiemelés Jegyzetelés
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Gimnazista osztályok
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Előadás
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS A1
B	Tevékenység (30 perc)	Önismereti játékok
	Tanári instrukciók	Nagy létszámú osztályok esetén (kb. 30 fő) érdemes két kisebb körben játszani, hogy a tanulók tudjanak egymásra figyelni és egymás előtt megnyilatkozni. Kisebb létszámú osztályban egyetlen körben végezzük a játékokat.
	Kiemelt készségek, képességek	Figyelem Önismeret Társismeret Kommunikációs készség
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Játék
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

C	Tevékenység	Önismeret szakiskolásoknak
	Tanári instrukciók	Az Önismereti kártya kitöltésével segítsük az önismeret fejlesztését, amelyhez segédeszközként használjuk a kártya rovatait, azok értelmezését. Az önálló kitöltést egészítse ki egy társtól vagy tanártól kért jellemzés, értékelés! Támogassuk a munkát, ha szükséges segítsük az értelmezést, és mondjunk véleményt!
	Kiemelt készségek, képességek	Gondolkodás Önismereti készségek Kommunikációs készségek
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Szakiskolás, szakközépiskolás diákoknak
	Munkaforma	Egyéni, páros
	Módszerek	Feladatlap
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS C1
A	Tevékenység (35 perc)	Személyiség típus és foglalkozás összefüggése „Milyen foglalkozáshoz, milyen személyiség típus tartozhat?” Feladatlap kitöltése és a megoldások megbeszélése
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre csoportokat, amelyek egy-egy feladatlapot (TARTALOMFELDOLGOZÁS A2) kapnak. 20 perc áll rendelkezésükre, hogy a típusban hallott leírásokat felidézve minél több típust jellemezzenek, és ajánljanak nekik foglalkozást. A maradék 15 percben egyeztessük a megoldásokat. A legfontosabb tanulság, hogy nincs jó vagy rossz típus, hanem az a fontos, hogy ki-ki megtalálja a neki való munkát, amelyben érvényesülhetnek személyisége jellemvonásai.
	Kiemelt készségek, képességek	Beleélő képesség Gondolkodás Kreativitás Problémamegoldás
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Csoportmunkában jártas gyerekek, akik a típusban feldolgozták
	Munkaforma	Csoportos, frontális
	Módszerek	Feladatlap
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS A2

B	Tevékenység (35 perc)	Szerepkonfliktusok „Megfelelő embert a megfelelő helyre megtalálni” Szituációs játékok és megbeszélésük
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre 4 csoportot, kapjanak egy-egy szituációt (TARTALOMFELDOLGOZÁS B2), amelynek előadását kérjük. Az előkészületekre legfeljebb tíz percet adjunk. Ezt követően mutassák be a szituációkat oly módon, hogy a feladatot utólag olvassák fel. Értékeljük, mennyire sikerült érzékeltetni a két személy eltérő személyiségét. Utána beszéljük meg, hogy a munka és az ember miért kerülhet konfliktusba. (A munka ellátásával összefüggő elvárások milyen típusú embernek, milyen személyiségjegyeknek kedveznek.)
	Kiemelt készségek, képességek	Gondolkodási készség Problémamegoldás Beleélő képesség Előadó készség
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Csoportmunkában jártas gyerekek, szerepjáték erősítése
	Munkaforma	Csoportos, frontális
	Módszerek	Szerepjáték, beszélgetés
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS B2
C	Tevékenység (35 perc)	Keresd az embert! Személyiség típus és foglalkozás összefüggése Csoportjáték
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre négy csoportot, amelyek közül majd kettő-kettő dolgozik együtt! Egy-egy csoport egyrészt két kapott munkahely szempontjából fogalmazza meg az elvárásait, majd a másik csoporttól kapott elvárásoknak megfelelő munkaerőt, embert jellemzi. Ezt követően a csoportok egyeztetnek. Hívjuk fel a figyelmet, hogy az ismert munkahelyeken tapasztaltak alapján próbálják meg minél pontosabban megfogalmazni elvárásaikat! Járjunk körbe a csoportoknál, és terelgessük a munkát. A két-két csoport egyeztetését is kísérjük figyelemmel!
	Kiemelt készségek, képességek	Gondolkodási készség Problémamegoldás Beleélő képesség Kommunikációs készség
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztály, ahol csoportmunka végezhető
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Feladatmegoldás, egyeztetés
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS C2

TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

Tulajdonságskála		
1. érdekes	+++++++	unalmas
2. hideg	+++++++	meleg
3. tapintatos	+++++++	tapintatlan
4. aktív	+++++++	passzív
5. uralkodó	+++++++	alárendelt
6. összefogott	+++++++	szétesett
7. gyermeki	+++++++	felnöttes
8. merész	+++++++	félénk
9. elutasító	+++++++	elfogadó
10. önálló	+++++++	önállótlan
11. szorgalmas	+++++++	lusta
12. vidám	+++++++	szomorú
13. elégedett.	+++++++	elégedetlen
14. zárt	+++++++	nyílt
15. bizalom teli	+++++++	gyanakvó
16. nyugodt	+++++++	nyüzsgő
17. fékezett	+++++++	lendületes
18. befelé forduló	+++++++	kifelé forduló
19. barátságos	+++++++	ellenséges
20. feszült	+++++++	oldott

TARTALOMFELDOLGOZÁS C1

Önismereti kártya

Név:	Tulajdonságaim
Életkor:	
Helyszín:	
Képességeim:	
Térbeli gondolkodás:	
Nyelvi kifejezőképesség:	
Számolási képesség:	

Fizikai teherbírás:	
Kézügyesség:	
Kapcsolatteremtő képesség:	
Tulajdonságaim:	
Milyen jellegű munka való nekem?	
Milyen munkát szeretnék?	
Munkám szempontjából fontos tulajdonságok:	
Miben szeretnék fejlődni?	

A KÉPESSÉGEK ÉRTELMEZÉSE

Térbeli gondolkodás: segít a tájékozódásban, eligazodásban akár a városban, akár a természeti környezetben. Segítségével például a térképen látott jeleket be tudjuk azonosítani a valóságban, illetve a tárgyak, tereptárgyak egymáshoz és hozzánk való viszonyát meg tudjuk határozni. Könnyű felismerni a következő helyzetekben:

Ha egy épületbe bementél, és fél óra elteltével is tudod a második emeleten, egy szobában, akár csukott szemmel ülve, hogy honnan jöttél, melyik irányban van a bejárat (utca).

Egy számodra ismeretlen városban a térkép segítségével a kitűzött célhoz pontosan odatalálsz.

Nyelvi kifejezőképesség: írott vagy szóbeli formában a gondolatok, történetek szabatos, könnyed, mások számára is élvezetes, érthető kifejezését teszi lehetővé. Akár idegen nyelven is.

Könnyű felismerni, hiszen tudjuk, hogy kire érdemes odafigyelni, kinek a társaságában gurul könnyen, színesen a szó. Az írott szövegek levelek, cikkek, fogalmazások is lehetnek. (Kinek a dolgozatát olvassák fel szívesen, ki kap mindig ötöst?)

Számolási képesség: megjelenik a nagyságrendek, arányok helyes megállapításában, valamint a jó, pontos és gyors fejszámolásban, írásbeli műveleteknél. Az eredmény értékelésében is segít (lehetőséges-e, reális-e az adott eredmény). A képesség birtokosa mértékegységeket, átváltásokat, százalékokat, arányokat is jól kezel. Általában jobban emlékszik számokra, és hamar ismer fel összefüggéseket számok között (telefonszám-megjegyzési technikája van).

Fizikai teherbírás: segít a testi kényelmetlenségek, tartós erőfeszítések elviselésében, végzésében. Fizikai állóképességnek, edzettségnek is nevezhetjük. Általában ritkább megbetegedést eredményez, és a fizikai nehézségek elviselését teszi lehetővé.

Kézügyesség segítségével könnyen tudunk tárgyakat összeszerelni, illeszteni, formájukat megváltoztatni, megalkotni őket. A tárgyak megmunkálásához szükséges eszközökkel ügyesen bánunk (olló, fogó, kés, vonalzó, ecset stb.), az anyagok megszelídülnek kezünk között. Könnyen utánozzuk az ismeretlen műveleteket, és fedezzük fel a szerszámok új alkalmazási lehetőségét. Segítségével az elromlott tárgyak, szerkezetek, szerszámok is megjavíthatók.

Kapcsolatteremtő képesség: az a képesség, amelynek segítségével könnyű más emberrel beszélgetést kezdeményezni, megszólítani, illetve őt szóra bírni. Az e képességgel rendelkező emberek gyorsabban beilleszkednek a közösségbe, könnyebben barátkoznak, elérik, amit szeretnének.

KÉSZÍTS LELTÁRT!

Először magadat értékeld, majd kérd meg egy osztálytársadat, és ő is készítse el rólad a leltárt. A két listát egyeztessétek!

Képesség	Gyenge	Elégséges	Átlagos	Jó	Kitűnő
Térbeli gondolkodás					
Nyelvi kifejezőképesség					
Számolási készség					
Fizikai teherbírás					
Kézügyesség					
Kapcsolatteremtő képesség					

Képesség	Gyenge	Elégséges	Átlagos	Jó	Kitűnő
Térbeli gondolkodás					
Nyelvi kifejezőképesség					
Számolási készség					
Fizikai teherbírás					
Kézügyesség					
Kapcsolatteremtő képesség					

TARTALOMFELDOLGOZÁS A2

Milyen foglalkozáshoz, milyen személyiségtípus tartozhat?

Típusok jellemzői	Ajánlott foglalkozások
Extrovertált:	
Introvertált:	
Szangvinikus:	
Kolerikus:	
Melankolikus:	
Flegmatikus:	

Szociális:	
Mechanikus:	
Domináns (uralkodó):	
Kreatív (alkotó):	
Alkalmazkodó:	
Segítő:	
Objektív (tudós):	
Nem szociális:	
Változatosságszerető:	

Milyen típusú személynek ajánljátok a következő munkafeladatokat?

- ügyfélszolgálati munka
- valutapénztárosi feladat (8 óra 6 négyzetméteren)
- idegenvezetői munka
- címkeragasztás
- marcipánfigura készítése (teljesítménybérben)
- gépkonstruktori feladat
- utazásszervezői feladatok
- ruhatárosi munka

GYŪJTEMÉNYEK

TARTALOMFELDOLGOZÁS A1

I.

MOHÁS LÍVIA: *Mit tudsz önmagadról? Embertípusok.* Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1975. 199–213 oldal

„Mi is az a jellem vagy más néven karakter? Ez utóbbi görög szó lenyomatot jelent. Az ember tetteiben, cselekedeteiben, akár egy lenyomat, megjelennek az illető emberre jellemző jegyek, tulajdonságok; azaz cselekedeteiben benne van a karaktere.

A karakterológiával (azaz jellemtan) foglalkozó kutatóknak feltűnt, hogy bizonyos tulajdonságok rendszerint együtt fordulnak elő az emberben. Például a gömbölyű, hízásra hajlamos termettel sajátos vérmeleglet, sajátos kedélyállapot és értelmi tevékenység jár együtt. Sok aprólékos megfigyeléssel, adatgyűjtéssel, méréssel, statisztikai módszerek segítségével, többfajta lélektani vizsgálat alkalmazásával megállapították, hogy melyek az összetartozó tulajdonságegységek. Ezeket az egységeket mondjuk típusoknak.

Többféle típusban van. Ezek közül néhányat hasznos lesz áttekinteni; azokat, amelyek hozzájárulhatnak a gyakorlati emberismeret gazdagításához.

Hippokratésznek hívták azt a görög bölcsőt, aki több mint kétezer esztendeje az első típusant megalkotta, s egy görög származású római orvos, Galenus foglalta rendszerbe. Tipológiája még ma is népszerű és ismert. Hippokratész korában a természettudomány úgy tartotta, hogy az emberi szervezetben négyféle nedv található: a vér (latinul: sanguis), a sárga epe (görögül: chole) a fekete epe (görögül: melaina-chole) és a nyálka (görögül: phlegma). Ezek a nedvek minden ember vérében és idegeiben más-más arányban keverednek. Egyikben több a sárga epe, másikban a fekete epe és így tovább. En-

nek alapján tehát a vérmérsékletük (temperamentumuk) szerint Hippokratész nyomán Galenus négy típusba csoportosította az embereket:

- a szangvinikus,
- a kolerikus,
- a melankolikus és
- a flegmatikus.

A szangvinikus ember lobbanékony, heves, indulatos, hirtelen. Gyorsan feltörnek az indulatai, hamar megmérgekedik, lázas sietséggel megszeret valakit, és rajong lelkesedik. Könnyen megharagszik. De érzelmei a szalmalánghoz hasonlítanak. Gyorsan ellobbannak. Tartós, kitartó tevékenység és érzés ritkán várható tőle. Olyan, akár az április: egyszer süt a nap, a következő percben már haragosan fúj a szél, azután megint kiderül, és nyoma sincs a rossz időnek. Könnyedén változtatja a hangulatát is, s ez a könnyedség jellemző sokszor a mozgására is, a humorára is.

A nehézségeket, bajokat viszonylag könnyedén elviseli, szereti az új, a változatos, friss élményeket. Értelmi életére jellemző a gyorsaság, a szellemesség, az elevenség, de ez gyakran felületességgel párosul. Jó megfigyelő, széles tudású, de ritkán mélyül el, és így ismeretei ellenére is elsikkad olykor szeme elől a lényeges.

Nagy szenvedéshez, tűréshez nincs ereje. Ha szorult helyzetből ki akar kerülni, nem kitartó akaratával győz – ez a gyenge pontja –, hanem ügyességével.

A kolerikus ember is heves, indulatos. De tartósabb és mélyebb indulatok munkálnak benne, szívósabb, keményebb alkatú. A haragja veszedelmesebb, mérgeessége a gyűlöletig fokozódik. Nem derül fel könnyen, mint az április természetű szangvinikus, hanem megőrzi érzéseit. Rokonszenve nem olyan gyorsan áramlik szerteszét, érzései markánsabbak, biztosabbak. Ha akadályok, elé kerül, dühös. Lassabban gondolkodik, mint a szangvinikus, de átfogóbban. Jól tud kombinálni. Munkájában is jellemző rá az erős akarat, a céltudatosság. Szívós, erőszakos, olykor kíméletlen, néha durva. Szenvédélyei könnyen elragadják, saját akaratának szeret érvényt szerezni.

A melankolikus temperamentumú ember érzékeny és bánatoskodó. Olyan, akár Füles a *Micimackó* könyvben. Szeret csendesen visszahúzódni, általában mélyen érez, nem harcos, nem heveskedő, mint a szangvinikus vagy a kolerikus, Könnyen megbántódik, megsértődik, de ritkán adja ennek külső jeleit. Inkább magába gubózik csendesen. Zárkózott, félénk. Töprengő, és hajlamos a borúlátásra. Ha akadályok elé kerül, kishitű, és sokszor megoldhatatlannak hiszi a problémákat.

Sokat foglalkozik önmagával.

Lassú felfogású, de gondolkodása mély, alapos. Pontos, hű az emlékezete, képzelete alkotó, gyakran művészi beállítottságú. Kemény célratörés nem jellemzi.

A flegma típus lassú és mackós. Nehézkésen alakulnak érzései, körülményesen bontakozik ki véleménye is, gondolata is. Nem zavarják a szangvinikus ember lobogásai, sem a kolerikus éles, nyers viharai. Nyugalmából nehezen lehet kibillenteni, csak megvan magának csendesen, kevés beszéddel. Ha lassan megkedvel vagy megutál valamit, valakit, gyakran észre sem lehet venni rajta. Tartósan, hosszasán megmarad az egyszer kialakult érzelmek mellett. Ha már eljutott valamilyen álláspontra, attól nehezen válik meg.

Higgadt, józan, kiegyensúlyozott, békés, csendes. Fantáziája szegényes. Feledékeny. Akarati életére jellemző a lassú lomhaság, nem harcol, de a terheket jól bírja. Kényelemszerető.

E típusokról olvasva szívesen hasonlítgatjuk magunkat egyikhez-másikhoz, s azután azt kérdezzük: melyik típus a jó, s a rossz? Tulajdonképpen nincs jó meg rossz típus. Az embert a maga teljességében kell megítélni, s úgy dönteni el, mit ér. Tehát motivációival, szándékaival, cselekedeteivel együtt; intelligenciájának, tudásának, ítéletalkotásának figyelembevételével. Lehet bármelyik típusba sorolható ember nagyon értékes, és lehet értéktelen is. Az önismeret érdekében inkább ilyen kérdésekkel kell foglalkozni, amikor már valamelyik típusba besoroltuk magunkat:

A szangvinikus mire használja fel, milyen célok érdekében a maga harcosságát, könnyed, sokszor kedves természetét?

Mire fordítja a kolerikus erősebb, keményebb ütőképességű indulatait? S milyen szándékkal, milyen célokkal indulatoskodik?

A flegmatikus lassú, de szilárdabb, kitartó érzéseivel milyen ügyek mellett cövekel le? Mihez köti magát?

A melankolikus érzékenysége és mély érzései semmitmondóak csak úgy önmagukban. Kikkel, milyen ügyekkel, milyen emberi problémákkal kapcsolatban érzékeny? Ha kizárólag önmaga apró sebeit gyógyítgatja, önző kis szörnyeteg is lehet. Ha meg sajátosan érzékeny antennáival körbetapogat a környezetében, sok olyasmit felfoghat, amit a többiek észre sem vesznek, és változtathat, segíthet másokon.

Hippokratész is rámutatott arra, hogy a típusok keveredhetnek egy emberen belül. Tehát például a szangvinikus és a kolerikus tulajdonságok – vagy másféle típusok tulajdonságai – együttesen is jellemezhetnek bennünket. De az arányok azért jellemzően megszabják temperamentumunkat.

Minden vérmérsékletnek vannak előnyös és hátrányos tulajdonságai. Olvasd el még egyszer figyelmesen jellemzőiket, s állapítsd meg: mely vonások előnyösek, melyek hátrányosak a különböző típus tulajdonságai között.

Egy (vagy több) vérmérsékleti típushoz tartozás nem teljesen örök és változtathatatlan. Csupán lehetőség és alapadottság. A lehetőség érvényesülése függ a neveléstől, az önneveléstől, a környezettől is.

BALGA – CASSIUS – ÉS TOLDI

Egy másik típusban megalkotója Ernst Kretschmer. Megállapította, hogy bizonyos testalkatra meghatározott vérmérséklet jellemző, meghatározott érzelmi élet és jellem. Három típust különböztetett meg. Testalkatuk alapján e három típus valamelyikébe sorolhatók az emberek:

- piknikus
- leptoszom (vagy aszténiás)
- atlétikus.

Ezek a típusok alkotják a kretschmeri hármast.

A piknikus közepes növésű, gömbölyded figura. Tömzsi test, rövid végtagokkal, domborodó, öblös mellkassal. Könnyen pocakosodik, hízásra hajlamos. Vastag, rövid nyakán gömbölyű fej ül, arca lágy, orra húsos.

Kedélyes és megértő, legtöbbször jó humorú és derűs. Az embereket, a társaságot kedveli, szeret fecsegni, társalogni, és általában jó szívű, barátságos. Jó a beleérző képessége, tud alkalmazkodni. A vele kapcsolatot kereső másikat szinte sosem utasítja el ellenségeskedve.

Mikor a világról, az életről, a másik emberről s egyebekről gondolkodik, akkor nem a csillagok közt lebeg, hanem két lábbal áll a földön. Valóságközeli, praktikus. Legtöbbször az adott helyhez kötött a gondolkodása, s nincs sok érzéke a túlságosan elméleti, elvonatkoztatott szellemi ténykedésekhez. De ötletes a gondolataiban, és a tapasztalás útján jár.

Rendszerint örömmel és energikusan dolgozik. Fellángol és vállalkozó kedvű, ám kitartása már nem valami erős. Szeret jókat enni-inni, és nem veti meg a testi örömet.

Olyan, mint Cervantes regényhősének, Don Quijoténak szolgája, Sancho Panza. Vidám, gömbölyű, gyakorlatias ember. Vagy mint Vörösmarty Mihály *Csongor és Tündéjében* Balga.

Oh, szalonna, oh kenyérnap!

– Így sóhajtozik, amikor csodás és égies-légies dolgok történnek körülötte. Mikor szépséges bókot akar mondani a lánynak, meglehetősen prózai a hasonlata:

Mily puhák szép karjaid,

Mint a szép fehér szalonna.

A másik kretschmeri típus a leptoszom. Testalkata nyúlánk. Keskeny vállú, gyenge izomzatú, csontozata karcsú, mellkasa lapos és keskeny, testsúlya kicsi. Az arca rövid, tojás formájú. Orra hosszú, álla rövid és lapos, hátracsapott a homloka.

Érzékeny, de sokszor rideg. Elkerüli a társaságot, felületes kapcsolatokat tart az emberekkel, és erősen válogat közöttük. Magáéhoz hasonló érzékeny típusú emberrel néha igen mély belső kapcsolatot épít. A piknikus szemét és fülét rajta tartja a világon. A leptoszom ellenkezőleg él. Szeret befelé fordulni. Elméleti beállítottságú, az elvont gondolkodáshoz van érzéke, és gondolatait mélyen, alaposan rendszerezi. Akaratos, makacs kitartó, néha még a valóság lehetőségeit is figyelmen kívül hagyja. Nehezen alkalmazkodik, kompromisszumot nem köt, és olykor kíméletlen.

Érzelmei sokszor »megbénultak«, azaz hideg, érzéketlen. Néha uralomra vágyó és önző.

Óvatos, habozó, olykor különködő, önfejű, hóbortos.

Kretschmer a zseniális emberek vizsgálata során sokszor azt tapasztalta, hogy a híres természettudósok között sok a piknikus alkatú ember, a filozófusok között pedig a leptoszom.

A leptoszom ember nem olyan könnyed és alkalmazkodó, mint a piknikus. Azt írja Kretschmer, hogy a típusok megalkotásánál tulajdonképpen könnyű volt a dolga, mert a nagy irodalmi művekben az emberek altípusait már leírták az írók. Például Shakespeare egyik drámájában, a *Julius Caesarban* Cassius alakja leptoszom alkat. Caesar aggodalmasan szemléli Cassiust, és azt mondja Antoniusnak:

„Tedd, hogy kövér nép foglaljon körül,
És sík fejű s kik éjjel alszanak.

E Cassius ott sovány, éhes színű;

Sokat tűnődik, s ily ember veszélyes.”

Kretschmer óva int attól, hogy a piknikus és a leptoszom típusok között értékkülönbséget tétélezzünk fel. Minden típuson belül – a teljes személyiséget tekintve – lehet értékes és értéktelen az ember.

Harmadik az atletikus típus. Erő és tettekészség jellemzi, akár Toldi Miklóst. Erősen fejlett a csontozata és az izomrendszere. Széles vállú, domború mellkasú, vékony derekú, keze-lába nagy, magas vagy közepes növésű.

Szófukar, kevés a fantáziája. Nem idegeskedő, mint a leptoszom, s emberi kapcsolatok teremtésében nem olyan eleven, mint a piknikus. A másokkal való kapcsolat tartásában passzív, nem kezdeményez, ő függ és tapad embertársaihoz. Nehezen tud átállni, új barátokat szerezni.

Szívósak, állhatatosak. Gondolkodásuk józan, megbízható. A költői adottság igen ritka közöttük. Tette emberek. Néha merevek és katonások.

Ha összehasonlítjuk e három típust Hippokratész típusaival, kitűnik, hogy van valami hasonlóság a piknikus és a szangvinikus; a leptoszom és a melankolikus; az atletikus és a flegmatikus között.

Kretschmer tipológiája nagyon népszerű volt, s az ma is. Talán mert olyan könnyen áttekinthető, és elég egyszerű az alkalmazása.

A szakemberek azonban bírálták, s a feltárt összefüggéseket a testalkat és a temperamentum, valamint a jellem között nem tartották olyan szorosnak és általánosnak. Kretschmer statisztikája is sok kivételt mutatott, és a későbbi mérések, vizsgálatok is megcáfolták ennek a tipológiának feltétlen használhatóságát.

A leginkább vitatható e tipológiában, hogy megalkotója a társadalmi és életmódbeli hatások jelentőségét szinte lebecsülte. Pedig az ember jelleme és temperamentuma nem csak testi adottságai miatt ilyen vagy amolyan. Ennek alakulására erősen rányomja a bélyegét a szűkebb tágabb emberi közege, életmódja is.”

II.

PINTÉR ZSOLT: *Hogyan csináljunk karriert?* Horton International Hungary Kft., Budapest, 2001. 144-148. oldal

„A pályaválasztás, illetve az ideális foglalkozás, munkakör meghatározása szempontjából már kézzelfoghatóbb támpontul szolgál Jung, az ismert svájci pszichiáter típusana. Ő az embereket a világgal való kapcsolatuk alapján különböztette meg. Eszerint az emberek két nagy csoportba sorolhatók:

Az **extrovertált** (kifelé forduló) ember: beszédes, nyílt, közlékeny. Az eseményeknek inkább szereplője, mint szemlélője. Az extrovertált embernek a külvilág, annak a tárgyai és személyei, a velük való kapcsolat a jelentős. Ez az ember közvetlen kapcsolatban áll a világgal. Környezetének normái, szabályai és ítéletei döntően hatnak gondolkodására, tevékenységére.

Elvont spekulációra kevésbé hajlamos. Általában az egész érdekli, nem a részletek. A monotóniát nehezen tűri, gyors, határozott megoldást lehet tőle elvárni. A világban a tapasztalata alapján tájékozódik, ismereteit így szerzi. Szeret kísérletezni, nem fél az újtól. Szereti kipróbálni tudását, erejét. Hamar fellobban, egy-egy feladat elkezdéséhez nagy energiát mozgósít, ám feladattartása csekély. Olyan feladat, olyan munka végzésére alkalmas, ahol a monotónia kisebb, ahol nem pizmogni, hanem cselekedni kell.

Érzelmei intenzívek, magas hőfokúak, de hamar elmúlnak. Könnyen köt munkatársi, baráti kapcsolatot, de kapcsolatai felszínesek. Kudarccs esetén könnyen letörik, de biztató szóra hajlandó újra próbálkozni. Szeret szerepelni. Jutalmazáskor számára a gesztus fontos. Az embertársairól szinte azonnal véleményt alkot, amely esetenként meglehetősen felszínes. Ugyanakkor véleményét, bírálatát kertelés nélkül kimondja.

Az alábbi **foglalkozások** művelőinek legalább részben extrovertáltak kell lenniük: menedzserek, vállalkozók, szolgáltatási ügyintézők, különböző ügynökök, politikusok, idegenvezetők, ügyvédek, kereskedők, tőzsdeügynökök, előadóművészek, recepciósk, portások, vendéglátó-ipari foglalkozások, tévés/rádiós műsorvezetők, riporterek, újságírók stb.

Az **introvertált** (befelé forduló) ember: magába zárkózott, befelé élő. Az életnek inkább szemlélője, mint szereplője. Lelkivilágát személyes élményei, érzései irányítják. A világgal közvetlen kapcsolata nincs. Környezetének normái, szabályai nemigen hatnak rá. Saját személyét és élményeit tartja irányadónak. Rendszerint spekulációra hajlamos. A monotóniát jól tűri. Általában a nagy összefüggések, az egész nem érdekli, csak a részletek. Olyan munka, olyan feladat elvégzésére való, amely elmélyülést, alaposságot, megfontolást igényel. Az introvertált embernek igen nagy a kitartása, az újtól, a meglepőtől, a váratlantól idegenkedik. Nyugalmából általában nehezen zökkenthető ki.

Érzelmei nehezen, lassan alakulnak ki, látszatra alacsony hőfokúak, de rendkívül tartósak. Baráti, munkatársi kapcsolatokat nehezen köt, de hűséges marad.

Kudarccs esetén sem török le, nem válik apatikussá hangulata. Szerepelni nem szeret. Az eseményekről, a dolgokról alkot ugyan véleményt, de ezt nem szívesen nyilvánítja ki, ez az ő magánvéleménye.

Az alábbi **foglalkozások** művelőinek legalább részben introvertáltak kell lenniük: programozó, laboratóriumi technikus, csillagász, matematikus, atomfizikus, biológus, általában a kutatói pályák, számítési szakemberek, könyvelők, könyvtárosok stb.

Az extrovertált ember valószínűleg szenved és boldogtalan, ha könyvtárban történelmi emlékeket kell kutatnia, vagy ha meteorológiai állomáson kell műszereket leolvasnia. Ugyanígy a csendre, magányra, elmélkedésre és biztonságra vágyó introvertált ember belepusztulhat (fizikailag is!) a vállalati igazgató, a menedzser, a külkereskedő vagy a tőzsdeügynök szerepébe.

Az alábbiakban bemutatunk egy másik – a leendő foglalkozás kiválasztása szempontjából – kifinomultabb és árnyaltabb kategorizálást. Ennek alapján az emberek személyisége – nagy vonalakban – az alábbi 9 típusba sorolható:

Szociális típusok: Szeretik, ha másokkal együtt lehetnek, kapcsolatot teremthetnek társadalmi vagy gazdasági értelemben. Képesek könnyedén kontaktusba kerülni másokkal, és a csoport általában elfogadja őket. Sokra értékelik a kellemes munkahelyi kapcsolatokat. Nem szeretnek egyedül dolgozni. Kellemesnek találják, ha új emberekkel találkozhatnak és ismerkedhetnek meg.

A típusnak megfelelő foglalkozások: kereskedők, értékesítési, vevőszolgálati szakemberek, különböző ügynökök, tőzsdei brókerek, vendéglátó-ipari foglalkozások (pincér, recepciósk), idegenforgalmi szakmák (idegenvezető, utazásszervező), rádiós/televíziós műsorvezető, riporter, újságíró.

Mechanikus típusok: Szeretik a rendszeres és rutintevékenységeket, nem szeretik a váratlan eseményeket. Képesek változtatás nélkül folytatni ugyanazt a feladatot. Úgy dolgoznak, hogy szigorúan betartják az adott technológiát, sorrendet vagy a megállapított tempót, összhangban a gépekkel vagy más dolgozókkal. Jól tűrik a monotóniát. Olyan tevékenységet kedvelnek inkább, amelyek meghatározott sorrendben történnek, és egyszerre csak egy dolgot kell csinálniuk.

A típusnak megfelelő foglalkozások: esztergályos, műszerész, fonalkészítő, szalag mellett dolgozók, szövőmunkás, gépi varró, műszaki rajzoló, adatrögzítő, leíró, takarítónő, mosodai alkalmazott, pék, hentes.

Domináns (uralkodó) típusok: Szeretnek uralni, befolyásolni, irányítani és ellenőrizni másokat, és részt akarnak venni a környezet alakításában. Szeretnek felelős beosztást elérni olyan tevékenységben, amely döntést, szervezést és irányítást igényel. Versenyhelyzetben jól boldogulnak. Képesek könnyedén irányítani másokat, utasításokat adni vagy parancsokat osztani. Szeretnek kezdeményezni, szeretnek másokra erőltetni a saját véleményüket, stílusukat, vagy saját programot készíteni. Önmagukat önállóknak és önirányítóknak látják.

A típusnak megfelelő foglalkozások: vezetői beosztások (igazgató, osztályvezető stb.), menedzserek, üzletvezetők, művezetők, rovatvezetők, főszerkesztők, főrendezők, iskolaigazgatók, főnövérek, főszakácsok, tulajdonos-vezetők, egyenruhás pályák (katonai, rendőri, vám stb.), biztonsági őrök, testőrök, nyomozók.

Kreatív, (alkotó, ötletgazdag) típusok: Szeretik az olyan tevékenységeket, amelyekben új elméletek, ötletek kigondolásával kell foglalkozni, például koncepciókat kell megítélni, elképzeléseket és új megoldásokat kitalálni. Az önkifejezés nagyon fontos számukra, és különösen előnyben részesítik az olyan tevékenységeket, amelyek lehetővé teszik az egyéni hajlam érvényesítését, a személyiség önmegvalósítását és a személyes értékekhez való ragaszkodást. Szeretnek a saját elméletük szerint dolgozni, és nagyon is tudatában vannak saját ízlésüknek és szempontjaiknak. Ők nem bántják, ha különböznek embertársaiktól, és nem szívesen utánoznak másokat.

A típusnak megfelelő foglalkozások: formatervezők, lakberendezők, fényképészek, festők, szobrászok, keramikusok, divattervezők, virágkötők, írók, táncosok, színészek, zeneszerzők, költők, operatőrök, díszlettervezők, kirakattervezők, reklámszövegírók, kertészek.

Másokhoz alkalmazkodó típusok: Szeretnek olyan tevékenységet folytatni, amelyet mások döntései alapján végeznek. Szeretnek másokat kiszolgálni, illetve mások utasításai szerint cselekedni, és olyan feladatokat végezni, amelyekben nem szükséges tervezni vagy döntést hozni.

A típusnak megfelelő foglalkozások: tisztviselők, közigazgatásban dolgozók, adminisztrátorok, gépkezelők, pénztárosok, konyhai kisegítők, kézbesítők, varrónők, irattárosok, raktárosok, bolti eladók, hegesztők, villanyszerelők, benzinkutasok.

Másoknak segítő típusok: Ezek az emberek hasonló tulajdonságokkal rendelkeznek, mint a szociális típusok, de úgy tűnik, hogy jobban belemélyednek mások problémáiba, így a segítségnyújtásba is. Általában fejlett beleérző képességgel rendelkeznek, és szeretnek az emberekért, mások érdekében dolgozni, mint pl. a társadalmi jólét, mások boldogulása stb.

A típusnak megfelelő foglalkozások: ápolónők, szociális gondozók, pszichológusok, lelki tanácsadók, tanárok, tanítók, óvónők, lelkészek, orvosok, csecsemőgondozók.

Objektív típusok: Szeretik az olyan típusú problémamegoldást, amelyet racionálisan kell végrehajtani, és az eredmények nyilvánvaló bizonyítékokra, illetve mérésekre, ellenőrzésekre épülnek, olyan módszereket igényelnek, amelyek standardizált megfigyelési folyamatokat foglalnak magukban. A tudományos vagy műszaki természetű tevékenységeket részesítik előnyben, továbbá azokat, amelyekben saját kezdeményezés alapján oldhatnak meg problémákat. Gyakran érdeklődnek természeti jelenségek és azok okai iránt.

A típusnak megfelelő foglalkozások: mérnökök, matematikusok, geológusok, számítógép-programozók, laboratóriumi dolgozók, biológusok, atomfizikusok, csillagászok.

Nem szociális típusok: Szeretnek egymagukban dolgozni, olyan tevékenységekben, amelyekben az egyéni hajlamok, ismeretek és az önmagukra utaltság dominál. Az olyan tevékenységeket kedvelik,

amelyekben inkább élettelen tárgyakkal van dolguk, mint pl. gépek, folyamatok, eljárások vagy adatok.

A típusnak megfelelő foglalkozások: hidegburkolók, műbútorasztalosok, számítógép-kezelők, statisztikusok, pénzügyi elemzők, adatnyilvántartók, dokumentátorok.

Változatosságot szerető típusok: Kedvelik az olyan változatos helyzeteket, amelyek lehetővé teszik, hogy a figyelem az egyik dologról a másikra tevődjék át, és ne összpontosuljon hosszabb ideig ugyanarra a dologra. Keresik az olyan szituációkat, amelyek alkalmat adnak új és váratlan eseményekkel való találkozásra. Képesek különböző dolgokat szem előtt tartani, és alkalmazkodnak a tevékenység menetében bekövetkező változásokhoz. Könnyedén állnak át az előzőtől egészen különböző feladatra. Általában szeretik, ha több dolog van folyamatban egy időben, és képesek helytállni folyamatos ellenőrzések közepette, gyakran konfliktushelyzetekben is.

A típusnak megfelelő foglalkozások: ügyvédek, vállalkozók, titkárságvezetők, politikusok, diplomata, külkereskedők, szövívők, sajtóírók.

TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

1. JÁTÉK: FEJEZD BE A MONDATOT!

Mindenki két nyitott mondatot kap:

Szívesen lennék ....

Sohasem lennék ...

A csoportban mindenki befejezi a mondatot oly módon, hogy először egy-egy állatot mond a két nyitott mondatban, majd egy-egy foglalkozást. A döntését egy-egy mondattal indokolja.

Pl.: Szívesen lennék versenyló, mert imádok száguldani, versenyezni.

Nem szívesen lennék papagáj, mert mindenki azt várja, hogy ismétljem meg, amit mond.

Szívesen lennék állatorvos, mert szeretem, ha tudok az állatokon segíteni.

Nem szívesen lennék tanár, mert idegesítenek a gyerekek.

2. JÁTÉK: TULAJDONSÁGPÁROK

Mindenki megkapja az alábbi tulajdonságpárokat:

Tulajdonságskála		
1. érdekes	+ + + + + +	unalmas
2. hideg	+ + + + + +	meleg
3. tapintatos	+ + + + + +	tapintatlan
4. aktív	+ + + + + +	passzív
5. uralkodó	+ + + + + +	alárendelt
6. összefogott	+ + + + + +	szétesett
7. gyermeki	+ + + + + +	felnőttes
8. merész	+ + + + + +	félénk
9. elutasító	+ + + + + +	elfogadó

10. önálló	+++++++	önállótlan
11. szorgalmas	+++++++	lusta
12. vidám	+++++++	szomorú
13. elégedett.	+++++++	elégedetlen
14. zárt	+++++++	nyílt
15. bizalom teli	+++++++	gyanakvó
16. nyugodt	+++++++	nyüzsgő
17. fékezett	+++++++	lendületes
18. befelé forduló	+++++++	kifelé forduló
19. barátságos	+++++++	ellenséges
20. feszült	+++++++	oldott

Több változatban is alkalmazhatjuk.

- Mindenki egyénileg kitölti, hogy szerinte az adott tulajdonságpár egyenesén hol helyezkedik el.
- Megkéri egy osztálytársát, hogy ő is értékelje őt. Ezt követi a páros megbeszélés az azonosságokról és az eltérésekről.
- Egy újabb színnel, jellel mindenki kifejezheti, hogy a csoportra/osztályra mi jellemző az adott tulajdonságpárból. Ezt követheti az átlagszámítás és a megbeszélés.
- A csoport megjelölhet 3-4 tulajdonságpárt, amelyet megjelenít. Az osztály/folyósó két kijelölt végpontján egy-egy tulajdonságpárt rögzítünk. Megjelöljük a képzeletbeli skála közepét, és mindenkit megkérünk, helyezkedjen el a teszt alapján. Beszéljük meg a csomópontokat és a ritkább eredményeket!

Az eredményt javasoljuk, hogy vezessék át az Önismereti kártya Tulajdonságaim rovatába.

Önismereti kártya

Név:	Tulajdonságaim
Életkor:	
Helyszín:	
Képességeim:	
Térbeli gondolkodás:	
Nyelvi kifejezőképesség:	
Számolási képesség:	
Fizikai teherbírás:	
Kézügyesség:	
Kapcsolatteremtő képesség:	
Tulajdonságaim:	
Milyen jellegű munka való nekem?	
Milyen munkát szeretnék?	
Munkám szempontjából fontos tulajdonságok:	
Miben szeretnék fejlődni?	

TARTALOMFELDOLGOZÁS B2

Szerepkonfliktusok

Képzeljétek el és adjátok elő a következő helyzetet! (A négy csoport egy-egy helyzetet húz.)

- Egy zárkózott, befelé forduló, szerepelni nem szerető diák a vidéki testvériskolából érkező tanulókat fogad, és bemutatja az iskolát.
- A cipőboltba visszahoz egy kitört sarkú cipőt egy „Füles típusú”, csendes, bánatra, melankóliára hajlamos vevő, és fogadja őt egy heves, indulatos, könnyen haragra gerjedő eladó.
- A sarki üzletbe visszahoz egy megsavanyodott dobozos tejet egy lobbanékony, heves, indulatos, hirtelen haragú vevő, és fogadja őt egy csendes, szomorkás, zárkózott, félénk, töprengő, borús eladó.
- A diákügyeletet a portán egy zárkózott, befelé forduló, a szabályokat pontosan követő diák látja el, amikor egy erős, tette kész, nyomuló szülő szeretné tanítás közben gyermekét megtalálni.

TARTALOMFELDOLGOZÁS C2

Keresd az embert! Személyiségtípus és foglalkozás összefüggése

Négy csoportba szervezzük az osztályt. Két-két csoport dolgozik majd együtt. Minden csoport kap két munkahelyet.

1. feladat: pontosan kidolgozni, milyen tennivalókat, elvárásokat kell teljesítenie az adott munkahelyre jelentkezőnek. Az elvárásokat átadják egy másik csoportnak. (Ettől a csoporttól ők is kapnak elvárásokat, csak másik két munkahelyre vonatkozóan.)

2. feladat: a másik csoport leírja, hogy milyen típusú ember képes az adott feladatot teljesíteni, az elvárásoknak megfelelni. Az elvárások alapján minél pontosabban le kell írni, hogy a feladat elvégzéséhez milyen típusú személyre lenne szükség.

Ha mindkét csoport végzett, 3. feladat: a csoportok egyeztetnek az elvárásokról és az „ideális” emberről.

A sorsolható munkahelyek:

- élelmiszerüzlet, iskolai könyvtár
- fodrászat, iskolai konyha
- orvosi rendelő, iskolatitkárság

ÖSSZEGZÉS

A Tevékenység
(10 perc)

Tanulság megfogalmazása

Tanári instrukciók

Kérjük meg a diákokat, hogy fogalmazzák meg egy-egy mondatban, milyen tanulsággal járt számukra a modul, az önismerettel, különböző személyiségtípusokkal való foglalkozás. Végezhetjük egy-egy kis papírral, post it cédulákkal (ekkor elrakható, megmarad a tanulság), esetleg szóban, minden egyes tanuló hangos vallomásával.

Kiemelt készségek, képességek

Elemző készség
Rendszerező készség

Célcsoport / A differenciálás lehetőségei

Bármely osztályban

Munkaforma

Egyéni, frontális

Módszerek

Összegzés

Eszközök

Megfelelő számban cédulák, post it

B	Tevékenység (10 perc)	Ki vagyok én? A modul tanulságának látványos megjelenítése
	Tanári instrukciók	Minden diáknak adjunk egy színes, stilizált, papírfejet! Kérjük meg őket, hogy a monogramjukat, valamint egy tulajdonságot és egy foglalkozást is írjanak rá! Mindenki bemutatja magát. Gyurmaragasztóval tegyük az osztály falára! (Kivághathatjuk a gyerekekkel is, de akkor több olló és néhány séma kell.)
	Kiemelt készségek, képességek	Rendszerezés Kreativitás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Kreatív gyerekekkel
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Írás
	Eszközök	Színes papírból kivágott fejek (megfelelő számban), illetve színes papírok, ollók
C	Tevékenység (10 perc)	„Az én névjegykártyám”
	Tanári instrukciók	Otthoni feladatként adjuk, hogy egy névjegykártyát készítsenek magukról, ahol a név mellett NEM szerepel a lakcím, telefonszám, hanem tulajdonság, és esetleg foglalkozás. A modul zárásaként ezeket a névjegykártyákat mutatják be a diákok. Gyurmaragasztóval egy kartonra tehetjük minden tanulót. Segíthetjük a névjegykártyák készítését sablonnal vagy méret meghatározásával.)
	Kiemelt készségek, képességek	Rendszerzés Kreativitás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Egyéni frontális
	Módszerek	Szóbeli bemutatás
	Eszközök	Karton, gyurmaragasztó

LÁSSUK, MIBŐL ÉLÜNK!

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A munkapiaccal összefüggő statisztikai adatok értelmezése, az egyéni célok nagyobb közösségi, társadalmi összefüggéseinek megismerése.
Időkeret	2 óra
Ajánlott korosztály	9. évfolyam (14–15 évesek)
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: <i>Egy kis tőpustan</i> Követő modul: <i>Diákmunka</i>
Modulkapcsolódási pontok	Ember és társadalom (ismeretek merítése statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból) Társadalmi, állampolgári, gazdasági ismeretek (háztartások bevételei, jövedelemszerzési módok) Földünk és környezetünk (a népesség – statisztika, gazdaság – társadalom – környezet – életminőség összefüggése, statisztikai adatok, tematikus térképek) Számítástechnika (diagramok, grafikonok készítése) Háztartástan (költségvetés-készítés) Pályaorientáció (foglalkozási viszonyok, munkaerő-piaci helyzet, munkanélkülieket segítő helyek)
A képességfejlesztés fókuszai	Információszerzés, feldolgozás: statisztikai kiadványokból, újságokból és/vagy internetről statisztikai adatokból, grafikonokból ismeretek merítése, szabatosan megfogalmazott megállapítások Gondolkodási módszerek: jelenségek okainak feltárása, várható következmények megfogalmazása, folyamatok, összefüggések felismerése Információmegjelenítés: a feldolgozás során nyert információk közzététele érthető, esztétikus formában Kooperáció: a csoport feladatának végrehajtásában segítőkészség, együttműködési készség

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A munkapiac, a foglalkoztatottság elemzése adatok segítségével a diákoktól viszonylag távol eső témák. Akadnak adatrajongó gyerekek, akik szívesen elbogarásznak adatok, statisztikai táblák sorai között, de a többségre nem ez a jellemző. Ezért fontos, hogy a ráhangolással valóban kedvet keltsünk, illetve minél több gyereknek adjunk felelősségteljes feladatot.

Egy lehetséges nyitást jelent a valódi munkapiac felé, ha az ügynek hiteles felnőtt tudunk megnyerni. Ez lehet egy munkanélküli, illetve lehet a helyi munkaügyi központ egy képviselője. Fontos, hogy a gyerekek helyzetét, nyelvét értő ember legyen.

Két fő módon javasoljuk az új tartalom, az adatok feldolgozását:

Csoportmunkában, ahol majd a nyilvános szereplés, szöveges és diagramokkal történő bemutatás, magyarázat készíthet alapos munkára, illetve vetélkedő formájában, amelyben a versenyszellem segíti az izgalmas adatfeldolgozást, megfelelést.

Az első megoldást a matematikai, statisztikai apparátust jól használó, alkalmazó osztályoknak ajánljuk, a második megoldás (vetélkedő) bármely osztályban alkalmazható.

Továbbfejlesztett változata az első csoportmunkának, ha az ábrákat Excel táblázatban megadva, számítógéppel készítettjük el.

Az értékeléssel segítsük az információk megerősítését és a csoportok együttműködésének erősítését!

TÁMOGATÓ RENDSZER

Statisztikai Zsebkönyv

www.ksh.hu

Tematikus gyűjtésre a www.hvg.hu vagy a www.fn.hu is alkalmas

MODULVÁZLAT

Ráhangelődés

A	Tevékenység (15 perc)	Aktuális cikk ismertetése az iskola környezetének munkapiacáról. Milyen hatása lesz a település családjaira?
	Tanári instrukciók	Keressünk a helyi sajtótermékekben olyan hírt, rövid elemzést (új üzem létesült, új munkahelyek keletkeznek, vagy megszűnik, ezáltal elbocsátások várhatók), amely minden bizonnyal érinti a gyerekek családját. Olvassuk fel (olvastassuk fel), és beszéljük meg a gyerekekkel, miben, hogyan érintheti őket, családjukat. Szögezzük le, hogy milyen fontos ezekre a hírekre figyelni, milyen összetett hatása lehet ezeknek a változásoknak!
	Kiemelt készségek, képességek	Információfeldolgozás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	A cikk felolvasását kérhetjük diáktól.
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Megbeszélés
	Eszközök	Újságcikk
B	Tevékenység (15 perc)	Riport készítése egy munkanélkülivel, a hallottak megbeszélése.
	Tanári instrukciók	Adjuk előzetes feladatként egy-két diáknak (páros feladat is lehet), hogy készítsenek riportot egy munkanélkülivel!. (A riportalany kiválasztásában mi is részt vehetünk, de a diákok is kezdeményezhetik, hogy kit kérdezzenek meg.) Az óra előtt ellenőrizzük, hogy elvégezték-e a feladatot! (Hanganyagot is készíthetnek.) Az órán számoljanak be a riporterek, beszélgessünk a tapasztalatakról!
	Kiemelt készségek, képességek	Információszerzés Információfeldolgozás Beszédkészség
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	A riporterek kiválasztásával differenciálhatunk
	Munkaforma	Páros, egyéni, frontális
	Módszerek	Beszámoló
	Eszközök	Szükség szerint

C	Tevékenység (25 perc)	Kérdezzünk: Vendégünk lesz XY a helyi munkaügyi központból.
	Tanári instrukciók	Vezessük be a témát, vendégünk lesz a helyi munkaügyi központból. Beszéljünk arról, hogy mire való ez az intézmény, miért lehet fontos nekünk, családunknak. Hozzunk létre csoportokat, és kérjük meg a gyerekeket, írjanak kérdéseket. A 10 perces gyűjtés után vezessük a táblán a felmerülő kérdéseket, kérjük meg legalább két diákot a kérdések lejegyzésére. A vendég fogadására és kérdésseltevő/riporter szereplőket is kérhetünk/kijelölhetünk.
	Kiemelt készségek, képességek	Információszerzés Fogalmazási készség
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Csoportos, frontális
	Módszerek	Kérdésgyűjtés
	Eszközök	Papír
D	Tevékenység (25 perc)	Kérdezzünk: ellátogatunk a helyi munkaügyi központba
	Tanári instrukciók	Vezessük be a témát, meglátogatjuk a helyi munkaügyi központot. Beszéljünk arról, hogy mire való ez az intézmény, miért lehet fontos nekünk, családunknak. Hozzunk létre csoportokat, és kérjük meg a gyerekeket, írjanak kérdéseket! A 10 perces gyűjtés után vezessük a táblán a felmerülő kérdéseket, kérjük meg legalább két diákot a kérdések lejegyzésére. Kérdésseltevő/riporter szereplőket is kérhetünk/kijelölhetünk.
	Kiemelt készségek, képességek	Információszerzés Fogalmazási készség
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Csoportos, frontális
	Módszerek	Kérdésgyűjtés
	Eszközök	Papír

Tartalomfeldolgozás

<p>A₁ Tevékenység (45 perc)</p> <p>Tanári instrukciók</p> <p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport / A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Információfeldolgozás csoportokban</p> <p>Adatértelmezés Információfeldolgozás Gondolkodás Kooperáció</p> <p>Vegyes összetételű csoportok (adatokkal jól és kevésbé jól bánók)</p> <p>Csoportos</p> <p>Adatfeldolgozás, feladatmegoldás</p> <p>Papírlapok, színes filcek, TARTALOMFELDOLGOZÁS A1</p>
<p>B₁ Tevékenység (20 perc)</p> <p>Tanári instrukciók</p> <p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport / A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Tájékozódás a vetélkedő segédanyagáról (csoportban). Készülés egy előzetes feladattal.</p> <p>Előzetes feladatunk: a vetélkedő anyagának, kellékeinek megfelelő formában és példányszámban történő előkészítése, másolása.</p> <p>Vezessük be a vetélkedőt! A szükséges információkat, előzetes feladatként mondjuk el! Alakítsunk csoportokat, amelyek összetételében figyeljünk arra, hogy az erőviszonyok kiegyenlítették legyenek!</p> <p>Az előzetes feladat elkészítését kísérjük figyelemmel a csoportokban! Segítsük a munkát!</p> <p>Tájékozódás Információszerzés Gondolkodás</p> <p>Vegyes csoportok (kiegyenlített erőviszonyok)</p> <p>Csoportos</p> <p>Feladatvégzés, adatértelmezés</p> <p>TARTALOMFELDOLGOZÁS B1 (Segédanyag a vetélkedőhöz)</p>

C	Tevékenység (45 perc)	Látogatás a helyi munkaügyi központban
	Tanári instrukciók	Készítsük elő a látogatást! Segítsük, hogy a gyerekek számára érthető módon, fontos dolgok hangozzanak el! A gyűjtött kérdéseket tegyék fel a gyerekek! A végén foglaljuk össze tanulságokat, megkérhetünk gyerekeket, hogy foglalják össze írásban is tapasztalataikat (iskolaújság, falíújság számára).
	Kiemelt készségek, képessegek	Tájékozódás Információszerzés Gondolkodás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Helyi lehetőségek függvényében
	Munkaforma	Látogatás
	Módszerek	Előadás, beszélgetés
	Eszközök	Szükség, lehetőség szerint
D	Tevékenység (45 perc)	Vendég a helyi munkaügyi központból
	Tanári instrukciók	Feladatunk az előző órán előkészített vendégfogadás végrehajtása. Óra előtt emlékeztessük a gyerekeket a vállalt feladatokra! A kijelölt vendégfogadók, kérdezők feladatának megerősítése, majd a vendég érkezése után az óra vezetése. Szükség szerint bővítsük a kérdések körét, terelgessük beszélgetést! Foglaljuk össze a tanulságokat!
	Kiemelt készségek, képessegek	Tájékozódás Információszerzés Gondolkodás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Előzetes szerepek szerint
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Előadás, beszélgetés
	Eszközök	Szükség, lehetőség szerint (fényképezőgép)

A₂	Tevékenység (20 perc)	A feldolgozott adatok közreadása, megjelenítése
	Tanári instrukciók	
	Kiemelt készségek, képességek	Információmegjelenítés Kommunikációs készség
	Célcsoport / A differen- ciálás lehetőségei	Korábbi vegyes csoportok, csoport által megbízott „előadó”
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Csoportbeszámolók
	Eszközök	Szükség szerint
B₂	Tevékenység (45 perc)	Vetélkedő a munkapiacról
	Tanári instrukciók	Tájékozódjunk a vetélkedő anyagáról! (TARTALOMFELDOLGOZÁS B2) Készítsük el a csoportok számának megfelelő példányban a kellékeket, másoljuk le az egyes feladatlapokat! Rendezzük át a termet a gyerekek segítségével, hogy megfelelő feltételek legyenek a vetélkedőhöz, a csoportok együttműködéséhez. Célszerű egy diák-segédet is választani, aki figyeli az időt, vezeti a csoportok eredményét a táblán, kiosztja a lapokat, beszedi, segít az értékelésben stb. Vezessük a vetélkedőt!
	Kiemelt készségek, képességek	Kreativitás Információfeldolgozás Kooperációs készségek
	Célcsoport / A differen- ciálás lehetőségei	Korábban kialakított vegyes összetételű csoportok
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Vetélkedő
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS B2

FELADATOK

TARTALOMFELDOLGOZÁS A1

A csoportok megoldják a feladatot, majd ismertetik és bemutatják a többieknek

1. CSOPORT

Készítetek oszlopdiagramot Magyarország régiói foglalkoztatottsági adatainak összehasonlítására!

A munkaerőpiac főbb mutatói* régiók szerint, 2004. I–IV. negyedév

Mutatók	Közép-Magyarország	Közép-	Nyugat-	Dél-	Észak-Magyarország	Észak-	Dél-
		Dunántúl				Alföld	
Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	1 226,3	455,3	424,6	350,9	431,1	523,5	488,7
Munkanélküliek száma (ezer fő)	58,3	27,0	20,6	27,5	46,2	40,6	32,7
Gazdaságilag aktívák száma (ezer fő)	1 284,6	482,3	445,2	378,4	477,3	564,1	521,4
Aktivitási arány, %	59,0	56,9	57,2	50,1	49,3	48,5	50,5
Munkanélküliségi ráta, %	4,5	5,6	4,6	7,3	9,7	7,2	6,3
Foglalkoztatási arány, %	56,3	53,7	54,5	46,4	44,6	45,0	47,3

*Az adatok a 15 – 74 éves népességre vonatkoznak.

Az oszlopdiagramhoz csak a foglalkoztatottak és munkanélküliek adatsorát használjátok!

2. CSOPORT

Az alábbi adatok felhasználásával hasonlítsátok össze Magyarország és az EU foglalkoztatottságának, munkanélküliségének alakulását!

Értékeljétek szövegesen és oszlopdiagram segítségével a helyzetet!

A foglalkoztatási ráták az EU-ban és Magyarországon 2003-ban, %-ban kifejezve

Foglalkoztatási ráta	EU-15	EU-25	Magyarország
Összesen a 15–64 éves népességben	64,3	62,9	57,0
Nők	56,0	55,0	50,9
Férfiak	72,5	70,8	63,4
15–24 évesek	42,6	36,4	26,7
55–64 évesek	41,7	40,2	29,0
Munkanélküliségi ráta	8,1	9,1	5,9

Segítő magyarázat:

A foglalkoztatási ráta a foglalkoztatottak számát mutatja az adott korosztály (15–64) teljes számához viszonyítva.

A munkanélküliségi ráta a munkanélküliek számát mutatja a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva.

A gazdaságilag aktív népesség = foglalkoztatottak + munkanélküliek. (A gazdaságilag aktív azt jelenti, hogy szeretne dolgozni. Ez két részre osztható: aki talál munkát, tehát foglalkoztatva van és arra, aki nem talál munkát, de keres, tehát munkanélküli.)

3. CSOPORT

Az alábbi adatok segítségével hasonlítsátok össze a magyar foglalkoztatási adatokat a két évben!

Készítsetek kördiagramot, amelyben a gazdaságilag aktívak és inaktívak együtt alkotják a 100%-ot. (Tehát ezen belül mekkora részt képviselnek a gazdaságilag aktívak, inaktívak, a foglalkoztatottak és a munkanélküliek?)

Segítségül:

A gazdaságilag aktív népesség = foglalkoztatottak + munkanélküliek. (A gazdaságilag aktív azt jelenti, hogy szeretne dolgozni. Ez két részre osztható: aki talál munkát, tehát foglalkoztatva van és aki nem talál munkát, de keres, tehát munkanélküli.)

Inaktív: aki életkora szerint dolgozhatna, de valamilyen ok miatt nem teszi: tehát például tanul, otthon van, gyermeket nevel, beteg stb.

A munkaerőpiac főbb mutatói

Mutatók	2003. I–IV. negyedév	2004. I–IV. negyedév	
		15–74 évesek	munkavállalási korúak*
Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	3 921,9	3 900,4	3 825,4
Munkanélküliek száma (ezer fő)	244,5	252,9	251,3
Gazdaságilag aktívak száma (ezer fő)	4 166,4	4 153,3	4 076,7
Inaktívak száma (ezer fő)	3 578,5	3 567,9	2 298,1
Aktivitási arány, %	53,8	53,8	64,0
Munkanélküliségi ráta, %	5,9	6,1	6,2
Foglalkoztatási arány, %	50,6	50,5	60,0

*15–59 éves nők és 15–61 éves férfiak.

4. CSOPORT

Vizsgálj meg a következő adatokat, amelyek 2000 első hónapjaiban mutatják a teljes munkaidőben foglalkoztatottak bruttó átlagjövedelmét Magyarországon, az egyes nemzetgazdasági ágakban!

Ágazat	Ft/hó
Egészségügyi, szociális ellátás	65 191
Oktatás	77 411
Közigazgatás, védelem, kötelező tár. biztosítás	102 665
Ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás	92 946
Pénzügyi tevékenység	190 453
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	92 418
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	51 987
Kereskedelem, javítás	74 694
Építőipar	58 307

Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	102 543
Feldolgozóipar	81 756
Bányászat	97 877
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	52 813

Hasonlítsd össze a 2004-es adatokkal! Milyen változásokat tapasztalsz?

5. CSOPORT

Az alábbi adatok felhasználásával készítesek kördiagramot, amelyben bemutatjátok

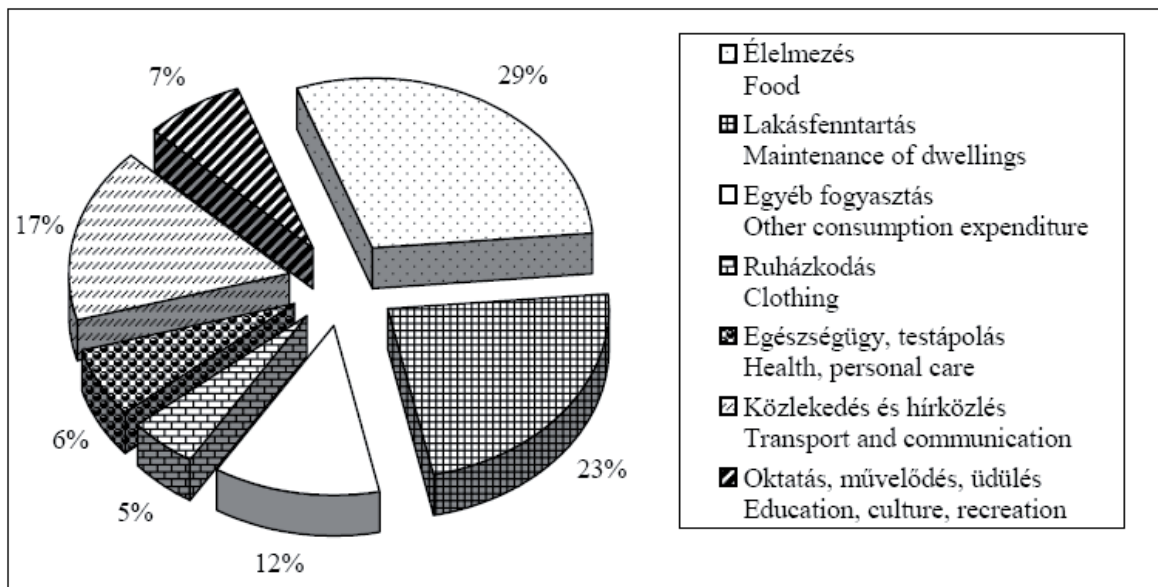
- a családok kiadási szerkezetének változását a két időszakban
- azt, hogy a társadalom két pólusán a népesség leggazdagabb ötödének és legszegényebb ötödének fogyasztási szerkezete (összetétel) hogyan tér el egymástól.

Segítségül vizsgálj meg azt a kördiagramot, amely 2004-ben az átlagos család helyzetét mutatja be!

6. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi nettó átlagkeresetének alakulása a nemzetgazdaságban, 2004. január–december
Development of the net monthly average earnings of full-time employees in the national economy, January–December, 2004

Kód	Gazdasági ág, ágazat	Fizikai foglalkozottak Manual workers		Szellemi foglalkozottak Non-manual workers		Együtt Together	
		Ft/hó	előző év azonos időszaka -100,0	Ft/hó	előző év azonos időszaka -100,0	Ft/hó	előző év azonos időszaka -100,0
Code	Industries, branches	HUF/month	corresponding period of the previous year - 100,0	HUF/month	corresponding period of the previous year - 100,0	HUF/month	corresponding period of the previous year - 100,0
A,B	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	63 781	107,7	95 755	107,6	70 960	107,6
	Ebből:						
	02 Erdőgazdálkodás	54 811	103,7	109 052	105,4	78 895	103,7
C	Bányászat	88 215	105,9	153 005	108,6	102 247	107,5
D	Feldolgozóipar	74 809	108,2	142 326	108,0	89 717	108,5
	Ezen belül:						
	DA Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	69 317	107,4	138 099	107,1	85 111	107,8
	DB,DC Textilia, textilára, bőrtermék, lábbeli gyártása	55 366	106,1	93 080	106,9	59 884	106,4
	DD,DE Fafeldolgozás, papírgyártás, kiadói, nyomdai tevékenység	69 536	109,9	112 784	107,8	82 503	109,9
	DF-DH Vegyipar	89 873	108,1	177 195	107,4	118 390	107,6
	DI Egyéb nem fém ásványi termék gyártása	78 199	105,9	139 178	109,5	91 128	107,3
	DJ Fémalapanyag, fémfeldolgozási termékek gyártása	76 487	109,1	127 313	108,0	86 768	109,3
	DK-DM Gépipar	81 826	107,3	154 106	108,0	97 113	107,9
	DN Miskovna nem serolt feldolgozóipar	59 489	107,1	93 288	104,2	64 664	106,2
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	94 844	107,5	150 714	109,7	116 383	108,9
C-E	Ipar	76 163	108,1	143 479	108,2	91 892	108,5
F	Építőipar	60 941	106,1	104 260	107,9	71 315	106,6
G	Kereskedelem, javítás	61 198	105,6	114 424	106,7	82 634	105,6
H	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	56 527	104,7	96 114	102,9	66 222	103,9
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	79 900	108,5	130 175	109,1	100 527	108,8
J	Pénzügyi tevékenység	89 374	105,3	182 564	116,4	181 143	116,4
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	62 537	106,0	129 152	107,9	97 920	105,1
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	71 711	102,5	127 506	101,3	111 384	101,7
M	Oktatás	64 749	100,3	105 383	100,3	99 622	100,4
N	Egészségügyi, szociális ellátás	67 598	101,8	95 379	102,2	87 652	102,5
	Ebből:						
	851 Humán-egészségügyi ellátás	70 388	102,5	99 458	102,8	92 183	103,1
	853 Szociális ellátás	63 591	101,0	86 539	101,5	78 868	101,7
O	Egyéb közüzemi, személyi szolgáltatás	68 585	105,6	113 026	105,7	90 161	105,9
	Nemzetgazdaság összesen	70 197	106,2	121 326	105,2	93 783	105,7
	Ebből:						
	Versenyszféra összesen	70 510	107,0	131 062	108,9	90 801	108,0
	Költségvetési szféra összesen	68 719	101,8	111 805	101,0	101 048	101,5

Folyó fogyasztási kiadás szerkezete, 2004. I-IV. negyedév, %
 Structure of current consumption expenditure, quarter I-IV 2004, %

GYŰJTEMÉNYEK

TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

A vetélkedő előzetes feladata (minden csoport megkapja)

Te vagy Magyarország munkaügyi minisztere. Milyen javaslataid lennének megyéd, régiód munkapiaci problémáinak megoldására? (Legfeljebb 2 percig beszélhetsz.)

SEGÉDANYAG A VETÉLKEDŐHÖZ - TÁJÉKOZTATÁS MINDEN CSOPORTNAK

A munkaerőpiac főbb mutatói

Mutatók	2003. I-IV. negyedév	2004. I-IV. negyedév	
		15–74 évesek	munkavállalási korúak*
Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	3 921,9	3 900,4	3 825,4
Munkanélküliek száma (ezer fő)	244,5	252,9	251,3
Gazdaságilag aktívok száma (ezer fő)	4 166,4	4 153,3	4 076,7
Inaktívok száma (ezer fő)	3 578,5	3 567,9	2 298,1
Aktivitási arány, %	53,8	53,8	64,0
Munkanélküliségi ráta, %	5,9	6,1	6,2
Foglalkoztatási arány, %	50,6	50,5	60,0

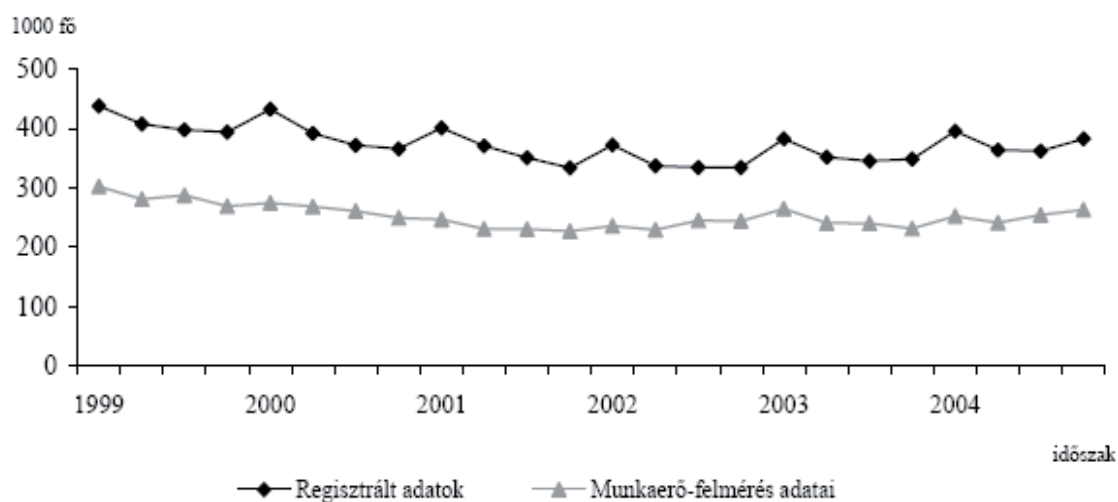
*15–59 éves nők és 15–61 éves férfiak.

A munkaerőpiac főbb mutatói* régiók szerint, 2004. I–IV. negyedév

Mutatók	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
	Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	1 226,3	455,3	424,6	350,9	431,1	523,5
Munkanélküliek száma (ezer fő)	58,3	27,0	20,6	27,5	46,2	40,6	32,7
Gazdaságilag aktívák száma (ezer fő)	1 284,6	482,3	445,2	378,4	477,3	564,1	521,4
Aktivitási arány, %	59,0	56,9	57,2	50,1	49,3	48,5	50,5
Munkanélküliségi ráta, %	4,5	5,6	4,6	7,3	9,7	7,2	6,3
Foglalkoztatási arány, %	56,3	53,7	54,5	46,4	44,6	45,0	47,3

*Az adatok a 15 – 74 éves népességre vonatkoznak.

A regisztrált és a munkaerő-felmérés szerinti munkanélküliek számának változása, negyedévente

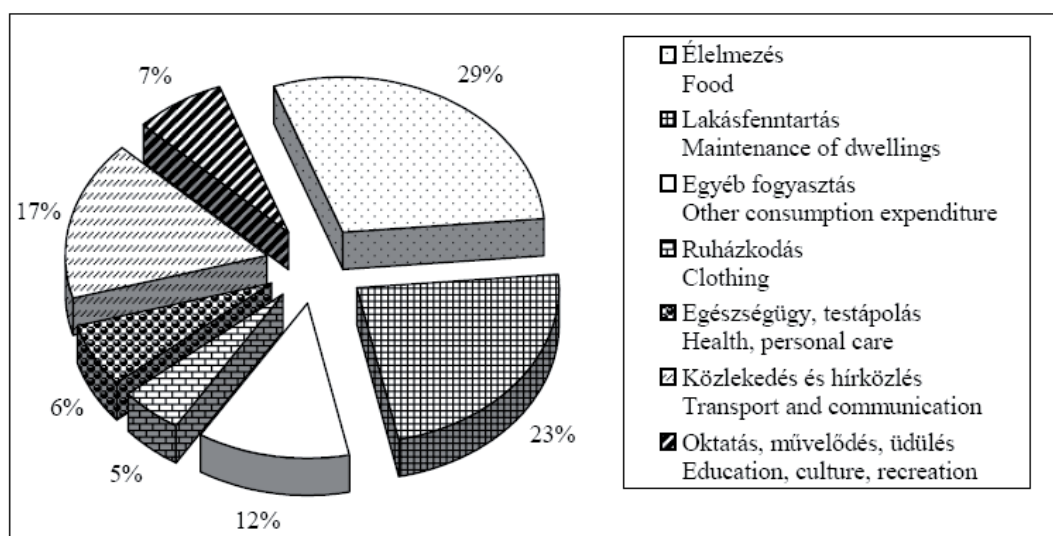
3. Az alkalmazásban állók létszáma a nemzetgazdaságban, 2004. január–december
Number of employees in the national economy, January–December, 2004

Kód	Gazdasági ág, ágazat	Fizikai foglalkozásúak <i>Manual workers</i>		Szellemi foglalkozásúak <i>Non-manual workers</i>		Együtt <i>Together</i>	
		1000 fő	előző év azonos időszaka =100,0	1000 fő	előző év azonos időszaka =100,0	1000 fő	előző év azonos időszaka =100,0
<i>Code</i>	<i>Industries, branches</i>	<i>thousands</i>	<i>corresponding period of the previous year = 100,0</i>	<i>thousands</i>	<i>corresponding period of the previous year = 100,0</i>	<i>thousands</i>	<i>corresponding period of the previous year = 100,0</i>
A,B	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	78,9	93,4	22,3	94,3	101,2	93,6
	Ebből:						
02	Erdőgazdálkodás	5,3	107,4	3,8	98,1	9,1	103,3
C	Bányászat	4,2	88,9	1,2	96,1	5,4	90,4
D	Feldolgozóipar	566,1	97,0	154,8	100,5	720,9	97,7
	Ezen belül:						
DA	Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	89,8	90,7	26,1	95,9	115,9	91,8
DB,DC	Textília, textilárú, bőrtermék, lábbeli gyártása	79,5	90,5	9,9	93,3	89,4	90,8
DD,DE	Fafeldolgozás, papírgyártás, kiadói, nyomdai tevékenység	46,5	96,8	17,2	100,1	63,8	97,7
DF–DH	Vegyipar	51,3	98,6	24,5	98,2	75,8	98,5
DI	Egyéb nem fém ásványi termék gyártása	21,6	96,5	5,7	97,7	27,2	96,7
DJ	Fémalapanyag, fémfeldolgozási termékek gyártása	60,7	98,8	15,5	103,4	76,2	99,7
DK–DM	Gépipar	195,4	102,5	52,2	105,5	247,6	103,1
DN	Máshova nem sorolt feldolgozóipar	21,2	95,1	3,8	96,8	24,9	95,4
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	36,3	94,9	22,7	98,6	58,9	96,3
C–E	Ipar	606,6	96,8	178,7	100,2	785,3	97,5
F	Építőipar	98,2	104,1	31,3	103,9	129,5	104,0
G	Kereskedelem, javítás	203,3	109,7	132,8	106,4	336,1	108,4
H	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	63,1	102,2	19,0	101,9	82,1	102,1
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	133,3	99,1	90,3	99,4	223,6	99,2
J	Pénzügyi tevékenység	1,4	100,6	52,8	100,8	54,2	100,8
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	99,5	120,9	98,6	104,7	198,1	112,2
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	100,2	97,3	218,0	99,4	318,1	98,8
M	Oktatás	37,4	97,9	218,1	99,6	255,5	99,4
N	Egészségügyi, szociális ellátás	67,1	98,8	158,4	100,0	225,4	99,6
	Ebből:						
851	Humán-egészségügyi ellátás	37,1	94,2	108,8	98,5	145,9	97,3
853	Szociális ellátás	29,8	105,2	49,0	103,7	78,8	104,3
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	42,7	102,6	37,9	101,4	80,6	102,0
	Nemzetgazdaság összesen	1 531,5	100,7	1 258,1	100,9	2 789,6	100,8
	Ebből:						
	Versenyszféra összesen	1 290,0	101,2	629,0	102,0	1 919,0	101,5
	Költségvetési szféra összesen	215,3	96,7	601,2	99,5	816,5	98,7

**6. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi nettó átlagkeresetének alakulása
a nemzetgazdaságban, 2004. január–december**
*Development of the net monthly average earnings of full-time employees
in the national economy, January–December, 2004*

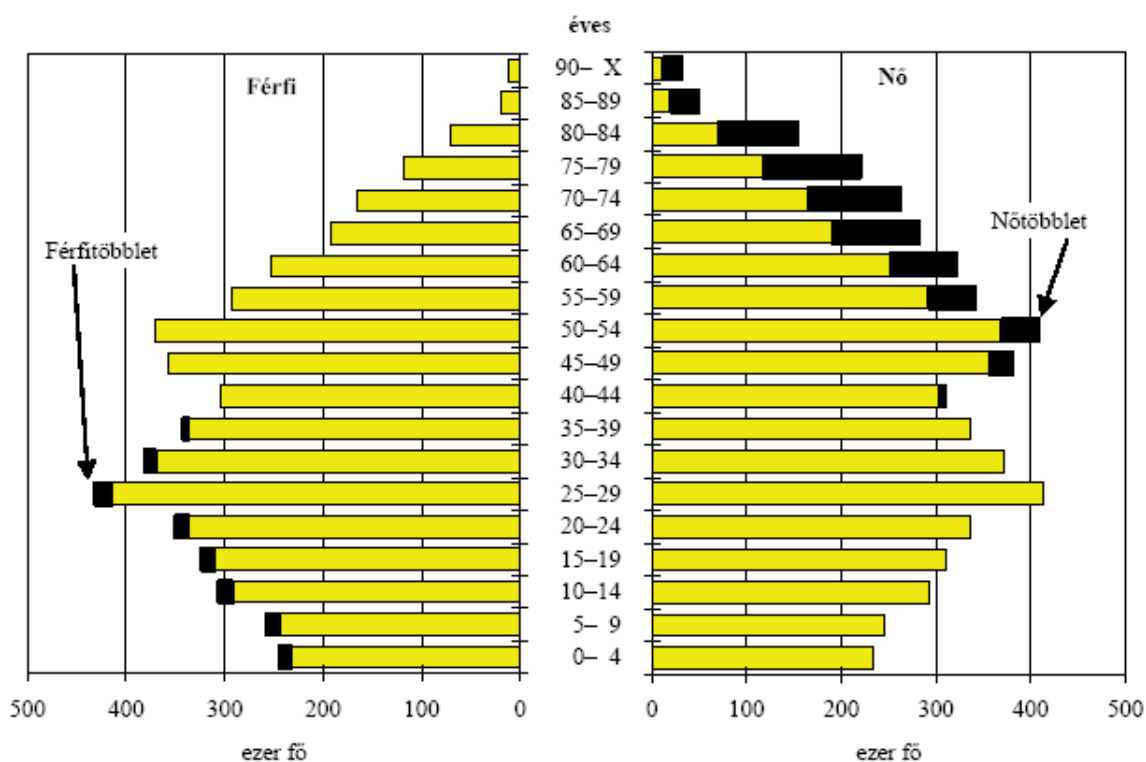
Kód	Gazdasági ág, ágazat	Fizikai foglalkozásúak <i>Manual workers</i>		Szellemi foglalkozásúak <i>Non-manual workers</i>		Együtt <i>Together</i>	
		Ft/hó	előző év azonos időszaka =100,0	Ft/hó	előző év azonos időszaka =100,0	Ft/hó	előző év azonos időszaka =100,0
<i>Code</i>	<i>Industries, branches</i>	<i>HUF/ month</i>	<i>correspon- ding period of the pre- vious year = 100,0</i>	<i>HUF/ month</i>	<i>correspon- ding period of the pre- vious year = 100,0</i>	<i>HUF/ month</i>	<i>correspon- ding period of the pre- vious year = 100,0</i>
A,B	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	63 781	107,7	95 755	107,6	70 960	107,6
	Ebből:						
	02 Erdőgazdálkodás	54 811	103,7	109 052	105,4	78 895	103,7
C	Bányászat	88 215	105,9	153 005	108,6	102 247	107,5
D	Feldolgozóipar	74 809	108,2	142 326	108,0	89 717	108,5
	Ezen belül:						
	DA Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	69 317	107,4	138 099	107,1	85 111	107,8
	DB,DC Textilia, textiláru, bőrtermék, lábbeli gyártása	55 366	106,1	93 080	106,9	59 884	106,4
	DD,DE Fafeldolgozás, papírgyártás, kiadói, nyomdai tevékenység	69 536	109,9	112 784	107,8	82 503	109,9
	DF–DH Vegyipar	89 873	108,1	177 195	107,4	118 390	107,6
	DI Egyéb nem fém ásványi termék gyártása	78 199	105,9	139 178	109,5	91 128	107,3
	DJ Fémalapanyag, fémfeldolgozási termékek gyártása	76 487	109,1	127 313	108,0	86 768	109,3
	DK–DM Gépipar	81 826	107,3	154 106	108,0	97 113	107,9
	DN Műhova nem sorolt feldolgozóipar	59 489	107,1	93 288	104,2	64 664	106,2
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	94 844	107,5	150 714	109,7	116 383	108,9
C–E	Ipar	76 163	108,1	143 479	108,2	91 892	108,5
F	Építőipar	60 941	106,1	104 260	107,9	71 315	106,6
G	Kereskedelem, javítás	61 198	105,6	114 424	106,7	82 634	105,6
H	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	56 527	104,7	96 114	102,9	66 222	103,9
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	79 900	108,5	130 175	109,1	100 527	108,8
J	Pénzügyi tevékenység	89 374	105,3	182 564	116,4	181 143	116,4
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	62 537	106,0	129 152	107,9	97 920	105,1
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	71 711	102,5	127 506	101,3	111 384	101,7
M	Oktatás	64 749	100,3	105 383	100,3	99 622	100,4
N	Egészségügyi, szociális ellátás	67 598	101,8	95 379	102,2	87 632	102,5
	Ebből:						
	851 Humán-egészségügyi ellátás	70 388	102,5	99 458	102,8	92 183	103,1
	853 Szociális ellátás	63 591	101,0	86 539	101,5	78 868	101,7
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	68 585	105,6	113 026	105,7	90 161	105,9
	Nemzetgazdaság összesen	70 197	106,2	121 326	105,2	93 783	105,7
	Ebből:						
	Versenyszféra összesen	70 510	107,0	131 062	108,9	90 801	108,0
	Költségvetési szféra összesen	68 719	101,8	111 805	101,0	101 048	101,5

Folyó fogyasztási kiadás szerkezete, 2004. I-IV. negyedév, %
 Structure of current consumption expenditure, quarter I-IV 2004, %

A háztartások folyó fogyasztási kiadásai a jövedelem nagysága szerinti
 népeségötödökben, 1997, 2004 I-IV. negyedév
 Household current consumption expenditure by income quintiles
 Quarter I-IV 1997, 2004

Termékek – Products	1997.			2004.		
	Népeségötöd - quintile		5./1.	Népeségötöd - quintile		5./1.
	1.	5.		1.	5.	
	adat – data		%	Adat – data		%
Élelmezés – Food	6 749	12 832	190,1	10 168	20 791	204,5
Lakásfenntartás Maintenance of dwellings	3 483	8 860	254,4	6 649	19 285	290,0
Élelmezés és lakásfenntartás együtt Food and maintenance of dwellings	10 232	21 692	212,0	16 817	40 076	238,3
Egyéb folyó fogyasztási kiadás Other current consumption expenditure	5 802	22 064	380,3	10 562	50 402	477,2
Ebből: – Of which:						
ruházkodás – clothing	970	3 317	342,0	1 223	5 692	465,4
egészségügy, testápolás – health, personal care	678	2 560	377,6	1 596	5 351	335,3
közlekedés és hírközlés – transport and communication	1 623	6 863	422,9	3 589	17 621	491,0
Folyó fogyasztási kiadás összesen Total current consumption expenditure	16 034	43 756	272,9	27 379	90 478	330,5

A NÉPESSÉG NEM ÉS KORCSOPORT SZERINT, 2005. JANUÁR 1. ^{+/}

^{+/} Előzetes, részben becstült adatok.

A foglalkoztatási ráták az EU-ban és Magyarországon, 2003-ban

Foglalkoztatási ráta	EU-15	EU-25	Magyarország
Összesen a 15-64 éves népességben	64,3	62,9	57,0
Nők	56,0	55,0	50,9
Férfiak	72,5	70,8	63,4
15-24 évesek	42,6	36,4	26,7
55-64 évesek	41,7	40,2	29,0
Munkanélküliségi ráta	8,1	9,1	5,9

A keresztrejtvény megoldása

1	-	J	U	T	A	L	O	M	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	D	U	N	Á	N	T	Ú	L	-
3	-	-	-	-	-	-	-	N	E	T	T	O	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	K	Ö	L	T	S	É	G	-
5	-	-	-	M	U	N	K	A	B	É	R	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	M	U	N	K	A	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	É	R	E	M	-	-	-	-
8	M	U	N	K	A	H	E	L	Y	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	-	A	K	I	-	-	-	-	-	-
10	-	-	M	U	N	K	A	Ü	G	Y	I	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	B	O	L	D	O	G	-	-	-	-
12	-	-	F	A	L	U	S	I	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	-	-	S	I	K	E	R	E	S	-
14	-	-	-	-	-	-	B	É	K	É	S	-	-	-	-
15	-	-	-	M	E	Z	Ő	G	A	Z	D	A	S	Á	G

Megoldás: munkanélküliség

A teljes megoldás (minden kitöltött sorral) 15 pontot ér.

II. Mint a villám: adatkeresés

Szabály:

Aki legelsőként mutatja fel a jó megoldást, 8 pontot kap, a második 6 pontot, a harmadik 4 pontot, a negyedik 2 pontot.

Kérdések:

1. Mekkora volt az aktivitási ráta Magyarországon 2003-ben?

Megoldás: 59,7%

2. Mekkora volt a foglalkoztatási ráta az EU-15-ben 2003-ban?

Megoldás: 64,3

3. Mekkora volt 2004-ben Magyarországon a munkanélküliek átlagos száma a 15–74 évesek között?

Megoldás 252,9 ezer fő

4. Mekkora volt 2004-ben a gazdaságilag aktívak száma Észak-Magyarországon?

Megoldás: 477,3 ezer fő

III. Döntések el a következő állításokról, hogy igazak vagy hamisak!

Változat 1: Az állítás kétszer hangzik el. A döntést Igaz vagy Hamis tábla felmutatásával jelezzétek!

Változat 2: A kiosztott lapon kell a döntést jelölni. Többpontot kap az első (+4 pont) és a második (+2pont).

1. 2004-ben Magyarországon magasabb volt a foglalkoztatottak száma a 15–74 éves korosztályban, mint 2003-ban.

Hamis, fordítva 2003: 3921,9 ezer fő, 2004: 3900,4 ezer fő

2. Magyarországon 2004-ben a közép-magyarországi régióban volt a legmagasabb a munkanélküliek száma.

Igaz, 58,3 ezer fő

3. A munkanélküliségi ráta Észak-Magyarországon a legnagyobb.

Igaz, 9,7%

4. A regisztrált munkanélküliek száma jellemzően mindig nyáron a legnagyobb.

Hamis, a téli hónapokban

5. Magyarországon az iparban a legmagasabb a szellemi foglalkoztatottak száma.

Hamis, a közizgatásban, a védelemben és a társadalombiztosításban.

6. Magyarországon a fizikai foglalkoztatottak száma magasabb, mint a szellemi foglalkoztatottaké.

Igaz, fizikai: 1531,5 ezer fő szellemi:1258,1 ezer fő

7. Magyarországon a pénzügyi szférában keresnek a legrosszabbul és a textil-, bőriparban a legjobban.

Hamis, pont fordítva

8. A vegyipar szellemi foglalkozású dolgozói a nemzetgazdaság egyik legjobban kereső dolgozói közé tartoznak.

Igen, a második legmagasabb keresetük nekik van.

9. Magyarországon egy átlagos család kiadásainak majdnem egy harmadát élelmiszerre fordítja.

Igaz, 29%-át

10. 2004-ben Magyarországon a népesség legjobban élő 20%-a ötször annyit fordít közlekedésre, mint a népesség legrosszabbul élő 20%-a.

Igaz, 4,91-szer többet költ közlekedésre.

IV. Tégy három fontos megállapítást az alábbi táblázat adatai alapján Magyarország és az EU foglalkoztatási helyzetét összehasonlítva!

A foglalkoztatási ráták az EU-ban és Magyarországon, 2003-ban %-ban kifejezve

Foglalkoztatási ráta	EU-15	EU-25	Magyarország
Összesen a 15–64 éves népességben	64,3	62,9	57,0
Nők	56,0	55,0	50,9
Férfiak	72,5	70,8	63,4
15–24 évesek	42,6	36,4	26,7
55–64 évesek	41,7	40,2	29,0
Munkanélküliségi ráta	8,1	9,1	5,9

Segítő magyarázat:

A foglalkoztatási ráta a foglalkoztatottak számát mutatja az adott korosztály (15–64) összes számához viszonyítva.

A munkanélküliségi ráta a munkanélküliek számát mutatja a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva.

A gazdaságilag aktív népesség = foglalkoztatottak + munkanélküliek. (A gazdaságilag aktív azt jelenti, hogy szeretne dolgozni. Ez két részre osztható: aki talál munkát, tehát foglalkoztatva van és arra részre aki nem talál munkát, de keres, tehát munkanélküli.)

Minden helyes, jól megfogalmazott állítás 4 pontot ér.

Lehetséges megoldások:

Magyarország minden vizsgált adatában alacsonyabb a foglalkoztatottság szintje, mint az EU 15-ben, vagy EU 25-ben.

A nők foglalkoztatottsági szintje nem éri el a férfiak foglalkoztatottságát.

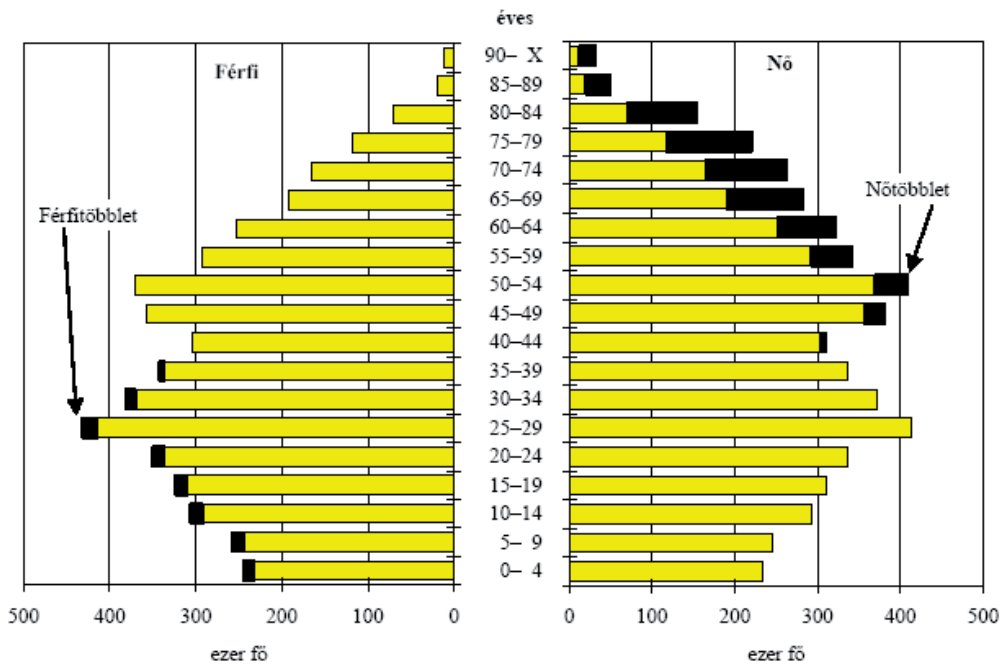
A legalacsonyabb a foglalkoztatottság a 15–24 éves korosztályban.

A 15–24 évesek magyarországi foglalkoztatottsági szintje messze elmarad az EU-15-ök átlagától.

A nyugdíj előtt állók foglalkoztatottsági szintje több mint 10%-kal marad el az EU 25-öktől és majdnem 13%-kal az EU-15 országaitól.

A munkanélküliségi ráta Magyarországon a legkedvezőbb/legalacsonyabb az EU országainak átlagához viszonyítva.

V. Az alábbi ábra értelmezése után válaszolj a kérdésekre!

A NÉPESSÉG NEM ÉS KORCSOPORT SZERINT, 2005. JANUÁR 1. ^{+/}

^{+/} Előzetes, részben becsült adatok.

Segítő magyarázat

A fenti ábra egy korfa. A törzsén a népesség életkorát olvashatod le 5 évenként. Jobb ágait a női népesség, bal ágait a férfi népesség alkotja. Leolvashatod, hogy például a 10-14 éves népesség női tagjai kb. 290 ezren vannak, a 10-14 éves népesség férfi tagjai több, mint 300 ezren.

A feketével jelzett népességmennyiségek többletet jeleznek. A férfiak többlete 39 éves korig figyelhető meg, a nőtöbblet 40 éves kor fölött látható.

Válaszold meg az alábbi kérdéseket!

1. Magyarországon hány fős a 40-44 éves korosztály? (Megoldás: kb. 610 ezer.)
2. Melyik a legnagyobb korosztály? (Megoldás: 25-29 éves.)
3. Hol látszik a legnagyobb nőtöbblet? (Megoldás: 75-79 éves korosztály.)
4. Hol látszik a legnagyobb férfitöbblet? (Megoldás: 25-29 éves korosztály.)
5. Hogy alakul 15-20 év múlva a munkaerőpiacra belépők száma? (Megoldás: Észre kell venni, hogy a most 0-9 éves korosztály kerül a munkapiacra, melynek száma 500-500 ezer körüli lesz, szemben a mostani 700-800 ezer körülivel. A csökkenés nagyon jelentős.)

Pontozás: első négy kérdés 2-2 pontot ér, az 5. kérdés 4 pontot.

VI. Készíts oszlopdiagramot magyarország régiói foglalkoztatottsági adatainak összehasonlítására!

A munkaerőpiac főbb mutatói* régiók szerint, 2004. I–IV. negyedév

Mutatók	Közép-Magyarország	Közép-	Nyugat-	Dél-	Észak-Magyarország	Észak-	Dél-
		Dunántúl				Alföld	
Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	1 226,3	455,3	424,6	350,9	431,1	523,5	488,7
Munkanélküliek száma (ezer fő)	58,3	27,0	20,6	27,5	46,2	40,6	32,7
Gazdaságilag aktívak száma (ezer fő)	1 284,6	482,3	445,2	378,4	477,3	564,1	521,4
Aktivitási arány, %	59,0	56,9	57,2	50,1	49,3	48,5	50,5
Munkanélküliségi ráta, %	4,5	5,6	4,6	7,3	9,7	7,2	6,3
Foglalkoztatási arány, %	56,3	53,7	54,5	46,4	44,6	45,0	47,3

*Az adatok a 15 – 74 éves népességre vonatkoznak.

Az oszlopdiagramhoz csak a foglalkoztatottak és munkanélküliek adatsorát használjátok!
A jó megoldás 14 pontot ér.

ÖSSZEGZÉS

A	Tevékenység (10 perc)	A csoportmunkák értékelése, tanulságok megfogalmazása
	Tanári instrukciók	A bemutatók szakmai tartalmának megbeszélése után kérjük meg a csoportok képviselőit, hogy értékeljék a csoportban végzett munkát! Ki miben volt ügyes? Hogyan segítették egymást a csoport tagjai? Merült-e fel probléma? Hogyan oldották meg? Hogy érezték magukat a feladatvégzés közben? Vezessük a hozzászólásokat! Mondjunk mi is véleményt, mi tetszett, mi nem tetszett a látottak alapján. (Kitalálhatunk „díjakat”: a legügyesebb ábrakészítő, a legfrappánsabb pénzügyminiszter stb.)
	Kiemelt készségek, képeségek	Rendszerező képesség Értékelés
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Csoportvezetők is értékelnek.
	Munkaforma	Frontális, egyéni
	Módszerek	Értékelés
	Eszközök	-
B	Tevékenység (10 perc)	A vetélkedő értékelése: Ki volt sikeres? Mit tanultunk?
	Tanári instrukciók	A vetélkedő eredményhirdetése után kérjük meg a csoportok képviselőit, hogy értékeljék a csoport tevékenységét! Ki miben volt ügyes? Hogyan segítették egymást a csoport tagjai? Felmerült-e probléma? Hogyan oldották meg? Hogy érezték magukat a feladatvégzés közben? Vezessük a hozzászólásokat! Mondjunk mi is véleményt, mi tetszett, mi nem tetszett a vetélkedő során.
	Kiemelt készségek, képeségek	Kreativitás Kifejezőképesség
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Csoportvezetők is értékelnek.
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Megbeszélés, értékelés
	Eszközök	-

DIÁKMUNKA

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A diákmunkával történő ismerkedésen keresztül az első munkapiaci tapasztalatok megbeszélése.
Időkeret	1 óra
Ajánlott korosztály	9. évfolyam (14–15 évesek)
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: <i>Lássuk, miből élünk!</i> Követő modul: <i>Álláshirdetések, álláskeresés</i>
Modulkapcsolódási pontok	Élő idegen nyelv (nyári munka, munkavállalási szokások, megélhetés) Ember és társadalom (helyzetek több szempontú megközelítése, érdekek eltérése) Társadalmi, állampolgári, gazdasági ismeretek (a munka világa, munkaviszony, munkavállaló, munkaszerződés, a vállalkozások sikeressége) Emberismeret (közösség és társadalom, erkölcsi normák a szakmában) Pályaorientáció (az álláshirdetések formái, az álláskeresés folyamata, elvárások a munkavállalókkal szemben)
A képességfejlesztés fókuszai	Információkezelés: információs források gyűjtése, információk értelmezése, feldolgozása Önismeret, önmeghatározás: a követelményekhez igazodva saját kompetenciáinak, tudásának ismerete, mérlegelése Helyzetelemzés, stratégiaalkotás: a körülmények és a saját helyzet viszonyának értelmezése és értékelése alapján saját célok meghatározása Alkalmazkodás, önérvényesítés: a körülményekhez, a partnerekhez igazodás közben a saját érdek rugalmas képviselése; kudarc-tűrés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A 9. évfolyamon tanulók általában az első benyomásaikat, tapasztalataikat szerezhetik a munkapiacról. Lesznek olyanok, akiket még egyáltalán nem érint a téma, és lesznek olyanok, akik családjukon keresztül személyes tapasztalatot szerezhettek. A tanulócsoport konkrét helyzetéhez igazodva érdemes megszervezni a modult. Ha lehet, mozgósítsuk a saját tapasztalatot, ha nem, akkor diáktárs, testvér segítségével „hozzuk be” az iskola falai közé az első pénzért végzett munka élményét, a munkapiaci tapasztalatokat. A cél benyomásszerzés és nem a téma teljes mélységének feldolgozása.

Fontos a játékos és diákos megközelítés, ezért célszerű riport, élménygyűjtés formájában megközelíteni a témát. Ezt követheti a tudatosabb diákmunka-keresés, a szóba jöhető források megtalálása és a hirdetések elemzése. Fontos tudatosítani diákjainkban, hogy vannak már olyan képességeik, tudásuk, amelyeket a munkapiacra hasznosítani tudnak, illetve megfordítva: gondolniuk lehet, kell magukra, mint potenciális munkaerőre is.

A lehetséges feladatok bőséggel állnak rendelkezésre, válogassunk diákjaink felkészültsége, érdeklődése, munkatempója szerint.

TÁMOGATÓ RENDSZER

ZACHÁR LÁSZLÓ: *Pályorientáció (15–18 éveseknek)*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2004.

A munka világa. Kiadta a Junior Achievement Magyarország, Szeged, 2000.

www.munkajog.hu

MODULVÁZLAT

Ráhangelődés

A	Tevékenység (5 perc)	Asszociációs kör: Mi jut eszedbe arról a szóról, hogy ...?
	Tanári instrukciók	Olvassuk el a gyűjteményben található játékleírást! (RÁHANGOLÓDÁS A) Vezessük a játékot! (Könnyebb, ha a gyerekek már ismerik, végezték. Bármely tárgykörben játszható.) A játék végén erősítsük meg: ezzel a témakörrel, a diákmunkával fogunk foglalkozni.
	Kiemelt készségek, képessegek	Kreativitás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Játékos, sokszínű osztályban (kisebb létszám mellett az egész osztályt bevonva)
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Játék
	Eszközök	RÁHANGOLÓDÁS A
B	Tevékenység (10 perc)	Szómeghatározás-játék
	Tanári instrukciók	Olvassuk el előzőleg a játékszabályt, ismertessük a gyerekekkel! Másoljuk ki a szócsoportokat! Kérjünk önkénteseket (terelgessük az ügyesebb, kreatívabb gyerekeket)! Vezessük a játékot! Értékeljük, dicsérjük a jó megoldásokat, utaljunk arra, hogy e témakörrel fogunk foglalkozni.
	Kiemelt készségek, képessegek	Kreativitás Kifejezőkészség
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Önkéntes, ügyes diákokkal célszerű végeztetni.
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Játék
	Eszközök	Szókártyák, RÁHANGOLÓDÁS B juttalom (nem feltétlenül kell)

C	Tevékenység (10 perc)	Újságcikk(ek) a helyi sajtóból / internetről. Téma: a diákmunka aktuális kérdései
	Tanári instrukciók	Előzetesen: Keressünk a diákmunkával összefüggő cikket, hírt az internetről vagy a sajtóból! Kérjünk meg egy-egy diákot, ismertessék, illetve mondjanak véleményt az adott kérdésről! Biztosítsuk a cikk ismertetését, néhány gondolat erejéig beszéljünk a problémáról (teszteljük az osztályt, kinek van már tapasztalata)! Erősítsük meg, hogy ezzel a témával fogunk foglalkozni.
	Kiemelt készségek, képeségek	Információkezelés Közvetítés
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Újságolvasó, böngésző diák felkérése
	Munkaforma	Frontális, egyéni
	Módszerek	Felolvasás, megbeszélés
	Eszközök	Cikkek

FELADATOK

RÁHANGOLÓDÁS A

Asszociációs kör

Körben ülnek a diákok, hogy lássák egymást. Szabad asszociációval (gondolattársítással) kapcsolódnak egymáshoz, amelyet egy-egy szóval fejeznek ki hangosan. Az első szóval indul a játék, amelyhez a kezdő mellett ülő csatlakozik egy másik szóval. Majd a harmadik is csatlakozik. Hangos szőlánc alakul ki. Az induló szó legyen a témára ráhangoló, pl.: diákmunka, nyári munka, álláshirdetés, munkabér stb. A kezdő szót mi mondjuk meg. A mellettünk ülő diák folytatja.

Az asszociáció nem az induló szóhoz, hanem az éppen elhangzottéhoz kapcsolódjon.

RÁHANGOLÓDÁS B

Szómeghatározás

Csoportok alakulnak (például 4 csoport), amelynek egy-egy tagja lesz a **Szómeghatározó**. Minden Szómeghatározó kap egy szólistát. Két percet kap arra, hogy a szólista minél több tagját kitaláltassa a csoportjával. Tilos a kitalálendő szó bármely formáját kimondani, csak körülírni, magyarázni szabad.

A két perc leteltével újabb csoport és **Szómeghatározó** következik. Az a csoport nyer, amelyik a két perc alatt több szót tud megfejtetni.

Egy lehetséges szólista

bér	fizetés	munkaviszony	próbaidő
munkaidő	hirdetés	elvárás	tájékozódás
szerződés	követelmény	védőital	műszak
veszélyes munka	jogok	diákmunka	főnök
szaktudás	foglalkozás	szakember	pénztár
önéletrajz	munkavégzés	vita	szakszervezet
hivatal	ebédszünet	utasítás	munkás

Tartalomfeldolgozás

A	Tevékenység (20 perc)	Riport egy-két nyári munkát végzett diákkal. A riport megbeszélése
	Tanári instrukciók	
	Kiemelt készségek, képességek	Lényeglátás Kommunikációs készség
	Célcsoport / A differen- ciálás lehetőségei	Riporterek (könnyen aktivizálható diákok)
	Munkaforma	Egyéni, páros
	Módszerek	Riportkészítés
	Eszközök	Szükség szerint
B	Tevékenység (15 perc)	Iskolai gyorsfelmérés a diákmunkákról. A tapasztalatok megbeszélése
	Tanári instrukciók	A legfontosabb: készítsünk feladattervet! Előzetesen hangoljuk össze az időkereteket és a felmérés körét, kérdezőbiztosait (mikor, hány fő és milyen körben végzi: 9. évfolyamon 10. évfolyamon stb.)! Célszerű, ha minél több diáknak van feladata, egy-egy csoport/pár egy-egy területről gyűjt adatot. Másoljuk le megfelelő példányban a kérdőívet, határozzuk meg a felmérés határidejét! Az órán már csak a beszámolók, összegzések hangozzanak el! Foglaljuk össze a tanulságokat!
	Kiemelt készségek, képességek	Információgyűjtés Információrendszerezés
	Célcsoport / A differen- ciálás lehetőségei	Kérdezőbiztosok kijelölése (aktív, szociális diákok)
	Munkaforma	Egyéni, páros, csoportos
	Módszerek	Kérdőív kitöltetés
	Eszközök	Kérdőívek TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

C	Tevékenység (20 perc)	Tapasztalatbörze: Te hol és mit dolgoztál már? Beszámoló és villámkérdések
	Tanári instrukciók	Előzetes felmérés: kik dolgoztak már az osztályban? Kérjünk fel az osztályból ilyen diákokat a beszámolóra! Ha több ilyen diánkunk is van, akkor szervezzünk csoportokat, melynek tagjai körbelátogatják a nyári munkát végző tanulókat, meghallgatják beszámolójukat, és kérdeznak tőlük. Rendezzük be célszerűen a termet, vezessük a forgószínpadot, hallgassunk bele egy-egy beszámolóba! Ha kevés ilyen diánkunk van, akkor legyen nyilvános a beszámoló, illetve a beszélgetés!
	Kiemelt készségek, képessegek	Információgyűjtés Információrendszerezés Lényeglátás Kommunikációs készség
	Célcsoport/ A differen- ciálás lehetőségei	Munkában jártas diákok
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Forgószínpad
	Eszközök	-
A	Tevékenység (10 perc)	Gyűjtsünk diákmunkákat! (Személyes kapcsolatok segítségével, újsághirdetés alapján, internetről, egyéb forrásból)
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre csoportokat, és kérjük meg őket, hogy különböző információforrásból gyűjtsenek diákmunkákat. A gyűjtést mások számára is élvezhető formában tegyék közzé. Biztosítsunk információforrásokat és a munkavégzés feltételeit! (Előzetesen is kérhetjük őket, keressenek diákmunka-hirdetéseket.)
	Kiemelt készségek, képessegek	Információkezelés (gyűjtés, rendszerezés)
	Célcsoport/ A differen- ciálás lehetőségei	Érdeklődés szerinti csoportképzés
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Anyaggyűjtés
	Eszközök	Újság, kiadvány, internet, papír

B	Tevékenység (10 perc)	Páros hirdetéselemzés Csoportos összegzés Mit várnak a diák dolgozótól?
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre csoportokat, amelyeken belül párok is dolgozhatnak. Olvassanak el egy-egy hirdetést, és próbálják megfogalmazni, mit várnak az adott munkakörben a diákdolgozótól. Készítsenek egy-egy lapot, amelyre felragasztják a hirdetést, és melléírják: ELVÁRÁSOK .
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés Információkezelés
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Egymást kiegészítő párok (gyakorlatias + naivabb)
	Munkaforma	Páros, csoportos
	Módszerek	Szövegelemzés
	Eszközök	Hirdetések TARTALOMFELDOLGOZÁS-B2
C	Tevékenység (10 perc)	„Mi az, amit már te is tudsz? Milyen képességek, tudás értékesül a diákmunkákban?” Csoportos ötletgyűjtés, majd megbeszélés
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre csoportokat, amelyek feladatuk kapják: szedjék össze azokat a képességeket, ismereteket, amelyeket diákmunkák során értékesíteni tudnak! A gyűjtést vezessék rá egy-egy papírra!
	Kiemelt készségek, képességek	Önismeret Önmeghatározás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Vegyes összetételű csoportok (intellektuális, fizikai képességek)
	Munkaforma	Csoportos, frontális
	Módszerek	Ötletgyűjtés
	Eszközök	Papír

FELADATOK

TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

Kérdőív

LEHETSÉGES KÉRDÉSEK A FELMÉRÉSHEZ

(A kérdőív átalakítható, bővíthető, szűkíthető a helyi feltételekhez.)

1. Végeztél-e nyáron munkát?

igen   nem

Ha igen volt a válasz: kötöttek-e veled munkaszerződést?

Irodai munka (045) 2005. 02. 03 – 12:36

Feltétel: gépírás ismerete

SZERZŐDÉSEK RÖGZÍTÉSE

Munkaidő: 8:00–12:00-ig (minden hétköznap)

Helyszín: VI. kerület

Bérezés: 390Ft/óra

CSOMAGOLÁS (005) 2004. 08. 27 – 10:40

Munka: teljesítménybéres csomagolás

Helyszín: 16. kerület, Örstől 15 percre

Munkaidő: 7–15-ig, Hétköznap

Könyveket, CD-t kell csomagolni, borítékolások vannak. A darabbékekről mindenki kap tájékoztatót.

Jelentkezni lehet: személyesen az irodában Pozsonyi Zsoltnál.

Irattározási munka

Májustól 4 hónapon keresztül, min. 3-4 nap/hét 8 óra/nap

Bérezés: 425 Ft/ó

Újságosztás útkereszteződésben

Május 12–13-án 16.00 és 20.00 óra között

Bérezés: 500 Ft/ó

Csomagolás

Májusban szerdánként: 10–18 óráig.

Bérezés: 410 Ft/óra

Pakolási munka fiúnak

Május 5-én 16.00–18/19.00 óra között

Bérezés: 450 Ft/ó

Hostess munka Kecskeméten

Május 7–9-én 10.00–18.00 óra között

Bérezés: 500 Ft/ó

Hajtogatás fiúknak

Május 9–13 között 8.00–16.00 óra között

Bérezés: 430 Ft/ó

Irodai munka

Német nyelvtudással, erős Excel ismerettel! Folyamatos munka május 9-től heti 3/4 napban, 6/8 órában.

Bérezés: 440 Ft/óra

Telemarketinges munka

Gyakorlat, számítógépes ismeret szükséges, gépírástudás előny! Májusban hétfőtől péntekig 15/16 órától 20 óráig, szombaton 10 és 17 óra, valamint vasárnap 10 és 16 óra között. Hetente min. 3 napot vállalni kell.

Bérezés: 450 Ft/óra

Pakolás, raktári munka

1 hónapon keresztül heti 2/3 nap, 10 és 18 óra között.

Bérezés: 410 Ft/óra

Vidéki munka

Olyan diákokat keresünk, akik a hétvégéket az alábbi városok valamelyikében töltik: Sopron, Balassagyarmat

ÖSSZEGZÉS

A	Tevékenység	Faliújság a diákmunkáról
	Tanári instrukciók	A diákmunkákat gyűjtő csoportok beszámolóival zárjuk az órát. Kérjük meg a csoportképviselőket a bemutatásra, illetve tegyék ki a faliújságra az elkészített, leírt hirdetéseket!
	Kiemelt készségek, képességek	Információmegjelenítés
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Diákmunkákat gyűjtő csoportok beszámolója
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Beszámoló
	Eszközök	Szükség szerint
B	Tevékenység	Amit várnak tőlünk (összegzés)
	Tanári instrukciók	A hirdetéseket elemző csoportok beszámolóival zárjuk az órát. Egy-egy lapon mutatják be a hirdetést és az elvárást. (Ha párhuzamosan ugyanazt a hirdetést kapták a csoportok, akkor hozzászólásokkal egészíthetik ki egy-egy csoport beszámolóját.) Segítsük a minél teljesebb követelménymeghatározást, szükség szerint egészítsük ki az elváráslistát!
	Kiemelt készségek, képességek	Információrendszerezés Információmegjelenítés
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban, amellyel a feladatot elvégeztettük
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Csoportmunka eredményének közzététele
	Eszközök	Faliújság
C	Tevékenység	Amire vállalkozhatunk: a gyűjtött képességek, tudás nyilvánossá tétele (előző „C” pont)
	Tanári instrukciók	A csoportok beszámolóival zárjuk az órát. Valószínűleg az egyes csoportok beszámolóit kiegészítik egymást. Vezessük a beszámolókat, értékeljük, egészítsük ki az elhangzottakat!
	Kiemelt készségek, képességek	Információrendszerezés Információmegjelenítés
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban, amellyel a feladatot elvégeztettük
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Csoportmunka eredményének közzététele
	Eszközök	Faliújság

ÁLLÁSHIRDETÉSEK, ÁLLÁSKERESÉS

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A diákmunkák segítségével munkajogi ismeretekkel, szituációkkal, hivatalos iratokkal és nyelvvel való ismerkedés.
Időkeret	2 óra
Ajánlott korosztály	9. évfolyam (14–15 évesek)
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Megelőző modul: <i>Diákmunka</i> Követő modul: a 10. évfolyam első modulja: <i>Emelt szint? – Középszint?</i>
Modulkapcsolódási pontok	Magyar nyelv és irodalom (szövegalkotás hivatalos stílusban, kommunikációs készség a helyzetnek megfelelő stílusban: munkahely, munkaszerződés) Élő idegen nyelv (nyári munka, munkavállalási szokások, megélhetés) Ember és társadalom (helyzetek több szempontú megközelítése, érdekek eltérése) Társadalmi, állampolgári, gazdasági ismeretek (a munka világa, munkaviszony, munkavállaló, munkaszerződés, a vállalkozások sikeressége) Emberismeret (közösség és társadalom, erkölcsi normák a szakmában) Természetismeret (a munka és egészség, a munka és természet összefüggése) Pályaorientáció (az álláshirdetések formái, az álláskeresés folyamata, elvárások a munkavállalókkal szemben)
A képességfejlesztés fókuszai	Információkezelés: információs források gyűjtése, információk értelmezése, feldolgozása Kommunikációs készség: tájékozódáshoz szóbeli, írásbeli kérdések feltevése, a saját álláspont, helyzet bemutatása, képvisellete; megfelelő stílus megválasztása; hivatalos nyelvhasználat Önismeret, önmeghatározás: a követelményekhez igazodva saját kompetenciáinak, tudásának ismerete, mérlegelése Helyzetelemzés, stratégiaalkotás: a körülmények és a saját helyzet viszonyának értelmezése és értékelése alapján saját célok meghatározása Alkalmazkodás, önérvényesítés: a körülményekhez, partnerekhez igazodás közben a saját érdek rugalmas képvisellete; kudarc-tűrés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A *Személyes tájékozódás a munka világában* témakörön belül a modul fő feladata, az első lépések megtétele, kiemelve a munkajoggal való ismerkedésre azokat a területeket, amelyekkel a diákmunkával összefüggésben is találkozhatnak (munkaszerződés, munkaidő, kötelességek, jogok stb.).

Ebbe a világba tekintve tudatosítanunk kell azt is, hogy más nyelven értekezünk: tehát egy sajátos szaknyelven fejezzük ki magunkat írásban és szóban egyaránt.

A könnyebb beleélést segítik a szituációk és néhány konkrét dokumentum. (A gyűjteményben találhatóakon kívül kérhetjük a már dolgozó gyerekeket, hogy hozzanak ilyen szerződést, esetleg önéletrajzot, illetve a problémák feldolgozásához saját eseteket.)

TÁMOGATÓ RENDSZER

ZACHÁR LÁSZLÓ: *Pályorientáció (15–18 éveseknek)*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2004.

A munka világa. Junior Achievement Magyarország, Szeged, 2000.

Állások és elvárások. Junior Achievement Magyarország, Szeged, 2002.

www.munkajog.hu

www.magyarorszag.hu

CD jogtár

MODULVÁZLAT

Ráhangelődés

A Tevékenység (10 perc)	Rászedett diákok (esetismertetés és megbeszélés)
Tanári instrukciók	Előzetes feladat: Keressünk a témába vágó cikket! Gyakori dolog, hogy a diákokat rászedik, becsapják, nem fizetik ki a nyári munkavégzés során. Ismertessük az esetet, majd kérdezzük meg, hogyan lehet az ilyen helyzetet elkerülni. Hívjuk fel a figyelmet, mindenkinek érdeke, hogy tájékozott legyen! A modul témája ezért fontos.
Kiemelt készségek, képességek	Kíváncsiság Szolidaritás Empátia
Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
Munkaforma	Frontális
Módszerek	Tanári ismertetés, megbeszélés
Eszközök	Cikk, hír
B Tevékenység (15 perc)	Tabu-játék
Tanári instrukciók	Előzetesen olvassuk el a feladatban található játékszabályt (ha nem ismernénk a tabujáték lényegét), majd ismertessük a diákokkal! Magyarázzuk el, hogy most a munkajog témakörébe tartozó kifejezésekkel játszunk. Önként jelentkezővel kezdjük! Vezessük a játékot! Aki kitalál egy kifejezést, folytatja a sort. Segítsünk, ha egy-egy kifejezés tartalma nem világos!
Kiemelt készségek, képességek	Kifejezőkészség Szókinccs Kreativitás
Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	A játékot ismerő osztályban, a játékot ismerő gyerekekkel
Munkaforma	Egyéni, frontális
Módszerek	Játék
Eszközök	RÁHANGOLÓDÁS A

C	Tevékenység (10 perc)	Alkoss tabukártyát!
	Tanári instrukciók	Magyarazzuk el a gyerekeknek a tabujátékot, majd adjuk meg a játék témakörét! Hozzunk létre csoportokat, és adjuk oda kiinduló ötletként a RÁHANGOLÓDÁS B szakkifejezéseit! Bízunk bennük, hogy a témába illő más kifejezésekkel is készíthetnek tabukártyákat. A modul során teremtünk rá módot, hogy az elkészült kártyákat kipróbálhassák!
	Kiemelt készségek, képességek	Kifejezőkészség Szókincs Kreativitás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Lehetőleg a játékot ismerő osztályban
	Munkaforma	Kiscsoportos, páros, frontális
	Módszerek	Játékkészítés
	Eszközök	Kis papírlapok, RÁHANGOLÓDÁS B

FELADATOK

RÁHANGOLÓDÁS A

Tabukártyák - játék

A játék lényege, hogy a kártyát kihúzó diáknak a kártyán található legfelső kifejezést oly módon kell szóban bemutatnia (a többieknek kitalálniuk), hogy a kártyán található további kifejezések a magyarázatban ne szerepeljenek (azok kimondása tabu!).

Javasolt kártyák

<u>ÖNÉLETRAJZ</u> CV ÉLETÚT SZEMÉLYES ADATOK	<u>MUNKASZERZŐDÉS</u> MEGÁLLAPODÁS KÉT FÉL MUNKAADÓ	<u>MUNKAVÁLLALÓ</u> EMBER MUNKAERŐ FELKÍNÁL	<u>MUNKAPIAC</u> MUNKAVÁLLALÓ MUNKAADÓ MUNKAHELY
<u>MUNKABÉR</u> ÓRABÉR FIZETÉS HÓNAP	<u>MUNKAIDŐ</u> IDŐTARTAM PIHENÉS MUNKANAP	<u>ÁLLÁSHIRDETÉS</u> MUNKÁT KERES MUNKÁT KÍNÁL PIAC	

RÁHANGOLÓDÁS B

Tabukártyák készítése

Az alábbi kifejezések bármelyikére lehet a gyerekekkel tabukártyát készíttetni, illetve készíthetnek további, a témába illő, általuk kitalált kifejezésre kártyát.

(A tabu-játék lényege, hogy a kártyát kihúzó diáknak a kártyán található legfelső kifejezést oly módon kell elmagyaráznia, hogy a kártyán található további kifejezések a magyarázatban ne szerepsenek, azok kimondása tabu!)

Javasolt kifejezések (a gyerekeknek is odaadható)

Önéletrajz, munkaszerződés, munkaadó, munkavállaló, munkaerő, munkapiac, munkahely, munkabér, órabér, munkaidő, munkanap, pihenőidő, álláshirdetés

TARTALOMFELDOLGOZÁS

A	Tevékenység (30 perc)	Munkajogi összefoglaló: Amit mindenkinek tudnia kell
	Tanári instrukciók	A gyűjteményben található összefoglaló alapján készülünk fel, és tartunk egy magyarázó előadást a legfontosabb munkajogi szabályokról. A téma szerkezetét vázlat-szerűen rögzítjük a táblára is! (A gyerekek érdekltségét tartjuk fenn egy-egy kérdéssel!)
	Kiemelt készségek, képességek	Figyelem Tanulási képesség
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Frontális
	Módszerek	Tanári előadás
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS A1

B	<p>Tevékenység (30 perc)</p> <p>Tanári instrukciók</p>	<p>Amire nem számítottál: Problémák a munkavégzés során.</p> <p>Előzetesen olvassuk el a TARTALOMFELDOLGOZÁS B1 problémáit, másoljuk le annyi példányban, hogy elengedő legyen a csoportmunkához! Az órán hozzunk létre csoportokat, amelyek megkapják a problémákat tartalmazó feladatlapot. Adjunk 10-15 percet a problémák elolvasására, értelmezésére, megbeszélésére! Kérjük választ a kérdésekre!</p> <p>Adjunk 10-15 percet a nyilvános egyeztetésre! (Egy-egy problémát egy-egy csoport ismertessen, a többiek hozzászólnak, majd szerepcsere.) Mondjunk mi is véleményt! (Nincs egyetlen helyes megoldás, több is lehet.)</p>
	<p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Problémamegoldó képesség</p> <p>A diákok felkészültségéhez igazodó problémák</p> <p>Csoportmunka</p> <p>Problémamegoldás</p> <p>TARTALOMFELDOLGOZÁS B1</p>
C	<p>Tevékenység (30 perc)</p> <p>Tanári instrukciók</p>	<p>Munkaügyi szerepjátékok</p> <p>Előzetesen olvassuk el a TARTALOMFELDOLGOZÁS C1 szituációit, másoljuk le annyi példányban, hogy elengedő legyen a csoportmunkához!</p> <p>Az órán hozzunk létre csoportokat, amelyek megkapják a helyzeteket tartalmazó feladatlapot. Adjunk 10 percet a problémák elolvasására, értelmezésére, a bemutatás megtervezésére!</p> <p>Ezt követően az egyes szituációk eljátszására nézzünk meg egy-két megoldást. Majd beszéljük meg melyiket tartják jónak és miért.</p> <p>A következő helyzetet a még nem játszó csoportok oldják meg. A többiek hozzászólnak, véleményt mondanak.</p>
	<p>Kiemelt készségek, képességek</p> <p>Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei</p> <p>Munkaforma</p> <p>Módszerek</p> <p>Eszközök</p>	<p>Alkalmazkodás</p> <p>Önérvényesítés</p> <p>A diákok képességeihez igazodó szerepek</p> <p>Csoportos, frontális</p> <p>Szerepjáték, megbeszélés</p> <p>TARTALOMFELDOLGOZÁS C1</p>

A	Tevékenység (30 perc)	Készítsünk szótárt! Gyűjts munkaügyi szakkifejezéseket!
	Tanári instrukciók	A hivatalos stílus megismerése, gyakorlása Az osztályban hozzunk létre csoportokat! A csoportok kapják feladatul, hogy öt perc alatt minél több, a munkajoggal, munkapiaccal összefüggő kifejezést gyűjtsenek. Öt perc elteltével egyeztessük a kifejezéseket! Második munkafázisban a csoport tagjai párban legalább két-két kifejezés magyarázatát adják meg és írják le. Az eredményt hozzuk nyilvánosságra: kérjünk egy-egy meghatározást, amelyből a többiek megpróbálják megállapítani, mi az eredeti fogalom. Meghallgathatunk több megoldást is. Erősítsük meg, hogy a hivatalos szaknyelv eltér a hétköznapiól, és törekedni kell helyesen használni ezeket. A feladatvégzés egyik változata lehet, hogy az internetet használhatják segítségül.
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés Fogalmi gondolkodás Információrendszerezés
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	A lexikális ismeretekre nyitott osztályban
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Feladatmegoldás
	Eszközök	Papírlapok, munkajogi szótár, esetleg internet, TARTALOMFELDOLGOZÁS A2 (Fogalomtár – tanári segédlet)

B	Tevékenység (25 perc)	Tájékozódás telefonon
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre csoportokat, amelyek megkapják a TARTALOMFELDOLGOZÁS B2 feladatlapot. Az abban foglaltaknak megfelelően két részre bomlik a csoport. Az egyik fél a munkaadói oldalt dolgozza ki részletesen, a csoport másik fele a munkavállalónak segít felkészülni a beszélgetésre. A felkészülési idő után megtörténik a tájékozódó telefonbeszélgetés. Figyeljünk a szituációbeli szerepekre! Köszönés, bemutatkozás, a kérdések, válaszok formája, tartalma. Értékeljük az eljátszott beszélgetéseket! A beszélgetések történhetnek a csoportok nyilvánossága előtt, de lehet az egész osztály előtt is.
	Kiemelt készségek, képességek	Kommunikációs készség Alkalmazkodás Önérvényesítés
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Önként vállalkozó diákkal, felkért diákkal
	Munkaforma	Csoportos, egyéni, frontális
	Módszerek	Telefonálás
	Eszközök	Telefon, TARTALOMFELDOLGOZÁS B2
C	Tevékenység (30 perc)	Hivatalos dokumentumok készítése
	Tanári instrukciók	Előzetesen másoljuk le az Önéletrajz mintát, valamint a munkaszerződést megfelelő példányszámban (pármunkára alkalmas mennyiségben)! TARTALOMFELDOLGOZÁS C2 Hozzunk létre párokat az osztályban, amelyek megkapják a dokumentumokat. Olvastassuk el őket, majd kérjük meg, hogy egy általuk elképzelt munkahelyre vonatkoztatva készítsék el a munkaszerződést, amelyben saját adataik szerepelnek. (Ha van rá lehetőség, akkor a feladatot számítógépen végezzék.)
	Kiemelt készségek, képességek	Íráskészség Adaptív információkezelés
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Egyéni, páros
	Módszerek	Írásbeli feladat
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS C2

A	Tevékenység (10 perc)	Munkaügyi totó (A megismertek ellenőrzésére)
	Tanári instrukciók	A mellékletben található totót megfelelő példányszámban másoljuk le! TARTALOMFELDOLGOZÁS A3 Adjunk 6 percet a totó kitöltésére! Egyeztessük az eredményeket, beszéljük meg a jó megoldást!
	Kiemelt készségek, képességek	Reprodukció Emlékezet
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Számonkérés, megbeszélés
	Eszközök	Totó TARTALOMFELDOLGOZÁS A3
B	Tevékenység (15 perc)	Ha te lennél a munkaügyi miniszter...
	Tanári instrukciók	Hozzunk létre kisebb csoportokat! Feladat: Ha te lennél a munkaügyi miniszter... Milyen intézkedésekkel segítenéd a fiatalok elhelyezkedését? Írásban kérjünk megoldási javaslatokat a „miniszterektől”. 8 perc munka után hallgassunk meg néhány minisztert. Egyeztessük a javaslatokat és értékeljük realitás szempontjából.
	Kiemelt készségek, képességek	Kreativitás
	Célcsoport/ A differenciálás lehetőségei	Ötletgazdag, játékos, tájékozott diákokkal
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Szituációs játék
	Eszközök	Papírok

C	Tevékenység (10 perc)	Mi a hiba? Önéletrajz, kísérőlevél és munkaszerződés mintában kell a hibákat megtalálni.
	Tanári instrukciók	Előzetesen olvassuk el a TARTALOMFELDOLGOZÁS C3 feladatot, illetve a gyűjteményben található feldolgozási javaslatot! Másoljuk le megfelelő példányban, és adjuk a gyerekek kezébe (kiscsoportban végezhető a feladat, hogy még tudjanak egymásra figyelni)! Kérjük meg őket, keressenek hibát, jelöljék azokat. 6 perc munka után egyeztessük a hibákat!
	Kiemelt készségek, képességek	Reprodukció Emlékezet Elemzőképesség
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Csoportmunka
	Módszerek	Feladatvégzés
	Eszközök	TARTALOMFELDOLGOZÁS C3

FELADATOK

TARTALOMFELDOLGOZÁS B2

Tájékozódás telefonon

I. **Nagy** múltú utazási iroda rendezvényszervező részlege felvesz azonnali belépéssel agilis, nagy teherbírá-sú, jó kommunikációs készséggel rendelkező fiatal munkatársat angol és/vagy német nyelv ismeretével host és hostessi feladatokra. Telefon: 456-45-64

A tájékozódó feladat két fő részből áll.

Első részben: A csoport váljon két részre! Az egyik fele dolgozza ki a munkaadó oldaláról a feladatot! A hirdetés hátterét minél pontosabban fogalmazza meg! Milyen cég, hova szeretne felvenni és pontosan milyen munkára host és hostesseket? Mennyit, hogyan fizet? Stb. Cél, hogy a felmerülő kérdésekre biztosan tudjon válaszolni a csoportot, a céget képviselő diák.

A csoport másik része felkészül a munkavállalói oldalra. Mit szeretne és hogyan megkérdezni? Írjátok fel a kérdéseket, amelyekre választ kapni szeretnétek!

A második részben bonyolítsátok le a telefonbeszélgetést!

A munkaadó és a potenciális munkavállaló beszélgetése után beszéljétek meg a tapasztalatokat!

- Ki hogyan képviselte a szerepet?
- Sikerült-e elegendő információt kapni ahhoz, hogy kölcsönösen el lehessen dönteni, folytatják-e személyesen a tárgyalást?
- Hogy éreztétek magatokat a helyzetben?
- Mit kellene másként csinálni?

II. ☎ **Kozmetikustanulót**, manikűröst, műkörmöst, pedikűröst felveszek, szépségszalomba. 121-12-12.

A feladat azonos az előzővel.

III. Találjatok ki hasonló feladatot!

TARTALOMFELDOLGOZÁS C2

Önéletrajz, munkaszerződés

VÁZLAT

Személyi adatok

név

születési idő, hely

(a hozzátartozók adatai csak ritkán fontosak, itt inkább csak a „férjezett”, „nős”, és a „gyerek-szám” lehet fontos)

elérhetőség

Iskolák

a legmagasabbal célszerű kezdeni, a te esetedben a gimnázium, szakközépiskola, szakiskola jöhet szóba

Végzettségek, vizsgák, dolgozatok, eredmények

képesítés, szakdolgozat, pályamű, tanulmányi versenyen elért eredmények

nyelvvizsga

jogosítvány

Szakmai gyakorlat vagy tapasztalatok (kiválasztva, melyikről tudsz, akarsz írni)

korábbi munkahelyek és gyakorlatok időtartam és hely megjelölésével

az eddig ellátott feladatok (a korábbi munkahelyeken milyen feladatkört, megbízatást töltöttél be)

Egyéb ismeretek

az állással nem szorosan összefüggő ismeretek (pl.: PC-, illetve felhasználói programok ismerete)

Érdeklődési kör, hobby

sport, zene, társas és egyéb rendszeres tevékenységek

Dátum:

Aláírás:

ÖNÉLETRAJZ

Kovács Petra, Tel: 62/222-222, Cím: 6720 Szeged, Virág u. 1.

Célkitűzésem:

Menedzserasszisztensi állásban kívánok dolgozni, ahol nyelvtudásomat és szervezési, kommunikációs tapasztalataimat tudom kamatoztatni.

Képességek

- Szorgalom és elhivatottság
- Kommunikációs képesség
- Problémamegoldó képesség
- Együttműködési készség

Iskoláim

1999–2005: Nagy Imre Gimnázium

A középiskolában heti 6 órában tanultam az angol nyelvet, felsőfokú nyelvvizsgám van. Tanulmányaim során 2 éven keresztül tanultam gazdasági ismereteket. Vezetője voltam az osztályok diákönkormányzatának 2005-ben, az OKTV-n 7. helyezést értem el angol nyelvből.

1993–1999: Dorozsmai Általános Iskola

Munkatapasztalataim

2003: Újszegedi strand és camping, mint információs asszisztens dolgoztam 2 hónapig.

Munkám során rendszeresen használtam az angol nyelvet, tapasztalatokat szereztem a számlázás, a vendégek fogadása, tájékoztatása terén.

Személyes rész

Családi állapot: hajadon

Életkor: 19 év

Egyéb: szüleimmel élek, két testvérem van

Hobbi

Rendszeresen járok hastáncra, teniszszem. Tagja vagyok a „Tiszta Városért” egyesületnek.

Dátum, aláírás

MUNKASZERZŐDÉS

amely egyrészről a **HUNGÁRIA FÉMLEMEZ Rt.** (képviseli: *Nagy Géza*) mint munkáltató, másrészről **Dolgos János Budapest, VIII. Rákóczi út 13.** sz. alatti lakos mint munkavállaló között, a mai napon a következő feltételekkel jött létre:

1. A munkáltató alkalmazza nevezettet *számítástechnikus* munkakörben, és munkabéreként havi **135 000,-** Ft személyi alapbért fizet részére. A munkáltató ezen felül, a mindenkori rendelkezésnek megfelelően biztosítja a jóléti és kulturális szolgáltatásokat is, valamint segítséget ad arra, hogy a munkavállaló munkájával a lehető legjobb eredményeket érje el.
2. A munkavállaló köteles a munkáltató **Budapest, II. Hidegkúti 50.** sz. alatti telephelyén a feladatkörébe tartozó munkát elvégezni, a kapott utasításokat teljesíteni, a munkáltató rendelkezése alatt álló tulajdont megvédeni, a munkarendet, az egészségvédelemre és baleset-elhárításra, továbbá a munkafegyelemre vonatkozó szabályokat betartani. Ezek megsértése esetén felelősséggel tartozik.
3. A munkaviszony a munkába állással, **2005. augusztus 1.** napjával kezdődik
  - a) és határozatlan ideig tart.*
  - b) és **2006. augusztus 31.** napjáig tart.*

A munkaidő heti **40** (átlagosan napi 8) óra, az alábbi beosztás szerint: **naponta 7-15 óráig.**

4. Egyéb kikötések: A felek

a) próbaidőt kötnek ki, melynek tartama **2** hónap. Ezalatt mind a munkáltató, mind a munkavállaló a munkaviszonyt felmondás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti; ha erre a próbaidő utolsó napjáig nem kerül sor, a munkaszerződést a 3. pontban foglaltak szerint megkötöttnek kell tekinteni.*

b) nem kötnek ki próbaidőt.*

5. A munkaszerződés által érintett egyéb kérdésekben a mindenkori rendelkezések, különösen a Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés szabályai az irányadóak. Az esetleg felmerülő viták eldöntése a *Fővárosi Munkaiügyi Bíróság* hatáskörébe tartozik, szükséges előzetes egyeztető eljárás után.

Budapest, 2005. évi július hó 15. napján.

Nagy Géza
munkáltató aláírása

Dolgos János
munkavállaló aláírása

-----
* Választás szerint töltendő ki.

TARTALOMFELDOLGOZÁS C3

FELADAT

- a) Olvassátok el az alábbi, egy álláshirdetésre elküldött kísérő levelet és Önéletrajzot!
Lehetne jobb? Hogyan?
- b) Jogi szempontból elfogadhatónak tartod-e a Babos Judittal kötött munkaszerződést?

Tisztelt cím!

Mellékelve küldöm önéletrajzomat, amellyel a host feladatok ellátására jelentkezem.
Üdvözlettel:

Esztergom, 2005. július 1.

Papp Gábor Gergő

ÖNÉLETRAJZ

Személyi adatok:

Név: Papp Gábor Gergő
Születési adatok: 1984. 09. 27. Esztergom
Lakcím: 2500 Esztergom, Balassi Bálint u. 26.

Iskoláim:

Jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem 2. éves hallgatója vagyok
Geológia szakon
Árpád Gimnázium – érettségi (2003) Esztergom, Párkány utca 19.

Nyelvtudás:

Angol középfokú „C” típusú nyelvvizsga
Spanyol középhaladó

Egyéb továbbképzések:

ECDL prezentáció-tervező tanfolyam
Alapfokú számítógépes ismeret
„C” kategóriás jogosítvány

Munkahelyek, feladatok:

Nyári diákmunkák:

- pult feltöltő, eladó a CBA-nál (2001, 2002)
- segédmunkás az Esztergom városi Fürdőnél (2003)

Érdeklődési terület:

- gasztronómia, vendéglátás
- őslénytani és földtani feltárások
- hobbiállat-tartás

Esztergom, 2005. március 22.

MUNKASZERZŐDÉS

amely egyrészt az egri Mezőgazdasági, Vendéglátó-ipari és Idegenforgalmi Szakközéiskola és Szakiskola (képviseli: *Nagy János igazgató*) mint munkáltató, másrésztől *Babos Judit*, Eger, Dobó út 13. sz. alatti lakos mint munkavállaló között, a mai napon a következő feltételekkel jött létre:

1. A munkáltató alkalmazza nevezettet *informatikatanári* munkakörben.
2. A munkavállaló köteles a munkáltató *Eger, Pozsonyi út 50.* sz. alatti iskolájában, a feladatkörébe tartozó munkát elvégezni, a kapott utasításokat teljesíteni.
3. A munkaviszony a munkába állással, *2005. szeptember 1.* napjával kezdődik, és *2006. július 31.* napjáig tart.
4. Egyéb kikötések: A felek próbaidőt kötnek ki, melynek tartama 2 hónap. Ezalatt mind a munkáltató, mind a munkavállaló a munkaviszonyt felmondás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti; ha erre a próbaidő utolsó napjáig nem kerül sor, a munkaszerződést a 3. pontban foglaltak szerint megkötöttnek kell tekinteni.
5. A munkáltató a munkavállalót heti 9 tanítási órára foglalkoztatja. A munkavállaló az órák ellátásán kívül részt vesz az iskola mindennapi életében.
6. A munkaszerződés által érintett egyéb kérdésekben a mindenkori rendelkezések, különösen a Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés szabályai az irányadóak. Az esetleg felmerülő viták eldöntése a *Heves megyei Munkaügyi* Bíróság hatáskörébe tartozik, szükséges előzetes egyeztető eljárás után.

Eger, 2005. évi július hó 15. napján

Nagy János

munkáltató aláírása

Babos Judit

munkavállaló aláírása

TARTALOMFELDOLGOZÁS A1

Munkajogi összefoglaló

A MUNKASZERZŐDÉS

A munkavállalással, munkaviszonnyal, munkavégzéssel kapcsolatos legáltalánosabb szabályokat a Munka Törvénykönyve (1992. évi XXII. Törvény) határozza meg.

A munkaviszonnyal kapcsolatosan tilos hátrányos megkülönböztetést alkalmazni a munkavállalók között nemük, koruk, nemzetiségük, fajuk, szármásuk, vallásuk, politikai meggyőződésük szerint.

A diákok munkavállalásával kapcsolatban fontos tudni, hogy a törvényi szabályozás szerint munkaviszonyt az a munkavállaló létesíthet (tehát bármely magyar állampolgár), aki betöltötte a 16. életévét. Ez annyival egészül ki, hogy munkaviszonyt létesíthet a 15. életévét betöltött általános-, közép- és szakiskolás diák is, ám kizárólag az oktatási szünetekben (tehát nyáron) a törvényes képviselő (általában szülő) engedélyével. A munkaviszony szempontjából fiatalok az a munkavállaló, aki a 18. életévét nem töltötte be (ez a munkaidő hossza, napon belüli időszak, a munkakörülmények szempontjából fontos).

A munkaviszonnyal kapcsolatban tett nyilatkozatokat a munkavállaló kérésére írásba kell foglalni. Fontos még tudni, hogy semmis az a nyilatkozat, amely jogszabályba ütközik.

A munkaviszony általában munkaszerződés megkötésével jön létre. A munkáltató köteles a munkavállalóval közölni, hogy a munkaviszonnyal kapcsolatban keletkező munkáltatói jogokat és köteleességeket ki gyakorolja.

A munkaszerződés általános tartalma:

- a munkáltató megnevezése, adatai
- a munkavállaló legfontosabb személyi adatai
- a betöltött munkakör
- a munkafeladat megjelölése
- a munkavégzés helye
- a munkába lépés kezdete
- a munkavégzés időtartama (határozott vagy határozatlan idő)
- a személyi alaplábér

A munkaszerződés időtartama lehet **határozott idejű** (pl.: 1 évre szólhat), vagy lehet **határozatlan idejű** (ilyenkor a szerződés nem köt ki határidőpontot). A határozatlan idő alkalmazása esetén megállapodhatnak a felek abban, hogy **próbaidőt** kötnek ki (maximum 3 hónapot). Ahogy a neve is mutatja a próbaidő alatt a munkavállaló és a munkaadó is kipróbálhatja, hogy megfelel-e a másik fél hozzáállása, tevékenysége. A munkavállaló megismeri a pontos feladatát, a munkakörülményeket. A munkaadó pedig tapasztalatot szerezhet arról, hogy a munkavállaló képes-e az állás betöltésére, a feladat ellátására, a munkatársakkal való együttműködésre.

A próbaidő alatt bármelyik fél következmény nélkül megszüntetheti a munkaszerződést.

A MUNKAVÉGZÉS SZABÁLYAI

A munkavégzés helyét, a munkafeladatot a munkaszerződés tartalmazza. A pontos tennivalókat a közvetlen főnököd fogja meghatározni. A legfontosabb szabályokat a Munka Törvénykönyve így határozza meg:

A munkáltató köteles:

- a munkavállalót a jogszabályok figyelembevételével foglalkoztatni,
- egészséges, biztonságos munkafeltételeket teremteni,
- a munkavégzéshez szükséges összes lényeges információval ellátni, irányítani és tájékoztatni, szükség esetén képezni.

A munkavállaló köteles:

- az előírt helyen, időben, munkaképes állapotban megjelenni, munkaidejét munkával tölteni,
- szakértelemmel, gondosan dolgozni, munkatársaival együttműködni,
- a tudomására jutott üzleti (üzemi) titkok megőrizni.

SZAKSZERVEZET - ÉRDEKKÉPVISELET

Az első alapelv: legcélszerűbb mindent megbeszélni. Ha ez nem sikerül, akkor jó tudni, hogy a munkavállaló a munkaviszonyból származó igényének érvényesítése érdekében **munkaügyi jogvitát** kezdeményezhet. Ha ezt nem sikerül a munkáltatóval megegyezésre vinni, akkor munkaügyi bírósághoz fordulhat.

Fontos még tudni, hogy a munkáltatót is megilleti ez a jog.

Történelmi tanulmányainkból tudjuk, hogy a munkások kivívták, hogy érdekeiket ne csak egyedül, hanem akár közösen is képviselhessék, érvényesíthessék. Ezt a közös képviseletet a szakszervezet vagy más érdekképviseleti szervezet látja el. Olyan esetekben, amikor közös érdek védelmében szólnak fel a munkáltatóval szemben, akkor köztük **egyeztető tárgyalásra, közvetítésre és döntőbíró** felfogadására is sor kerülhet.

A munkaügyi viták megelőzését segíti a legfontosabb munkaügyi szabályokat rögzítő Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés. A kollektív szerződés a munkavégzés helyi szabályait rögzíti a munkáltató és a munkavállalók képviselőinek megállapodásával.

AMIT MUNKABÉRRŐL ÉRDEMES TUDNI

A munkaszerződés a teljes, adózatlan **bruttó bért** tartalmazza. (Összege függhet az elvégzett munkateljesítménytől, ekkor **teljesítménybér** a neve. Ha a munkavégzés időtartama határozza meg, akkor **időbér** a megnevezése.) Kifizetésre ennél kisebb összeg, a **nettó bér** kerül, mert a béreket levonások terhelik.

A bruttó bért terhelő **levonások**:

- a) a személyi jövedelemadó,
- b) egyéb levonások (nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási járulék, munkavállalói hozzájárulás, esetleg magán-nyugdíjpénztári befizetés).

A **személyi jövedelemadó** összeköti a munkavállalókat az állammal, az állami költségvetéssel. Az állami bevételek egyik fontos forrása a személyi jövedelemadó, rövidítve „szja”. Az állam évente, esetleg ritkábban megállapítja az egyes **jövedelmi sávokat** és az ahhoz tartozó **adókulcsokat**. (A jövedelmi sávok és az adókulcsok segítségével lehet befolyásolni az adóterheket és elvonásokat.)

NÉHÁNY ALAPVETŐ, A MUNKAVÉGZÉSRE VONATKOZÓ SZABÁLY

Sokféle munkakörülmény, munkarend van, de egy-két alapszabályt mindenhol be kell tartani:

1. Ha a napi munkaidő a hat órát meghaladja, a munkavállaló részére legalább 20 perc **munkaközi szünetet** kell biztosítani.
2. A szombat és vasárnap **pihenőnap**. Ezekre a napokra elrendelhető munkavégzés, de ilyenkor a dolgozót pótlék illeti meg. Ez esetben a pihenőnapot más napokon is ki lehet adni.
3. **Pótlék**, azaz többletbér illeti meg a délutáni vagy éjszakai műszakban dolgozókat. De a többletmunkáért is pótlék jár.
4. A **munkaszüneti napok**:

január 1.	augusztus 20.
március 15.	október 23
húsvéthétfő	november 1.
május 1.	
PüNKösdhétfő	december 25–26.
5. A munkavállalókat szabadság illeti meg.
  - az alapszabadság mértéke évente 20 munkanap, ami az életkor emelkedésével 30 napig nőhet
  - a fiatalok (18 év alatti) munkavállalónak évente 5 munkanap többletszabadság jár, utoljára abban a naptári évben, amikor a 18. életévét betölti.
6. Nőt és fiatalokat nem szabad olyan munkára alkalmazni, amely testi alkatára, illetve fejlettségére tekintettel rá hátrányos következményekkel járhat.

TANULMÁNYI SZERZŐDÉS

A munkáltató szakember-utánpótlása biztosítása érdekében **tanulmányi szerződést** köthet. Ebben vállalja a munkavállaló támogatását, illetve a munkavállaló kötelezettséget vállal a tanulmányi követelmények teljesítésére, valamint a tanulmányi idővel megegyező ideig a munkáltatónál munkaviszonyának fenntartására.

A támogatás vonatkozhat munkaidőkedvezményre és sikeres szakmaszerzés esetén magasabb munkakörbe történő átsorolásra.

BETEGSÉG - TÁPPÉNZ

Betegség (keresőképtelenség) esetén a munkavállalónak évente összesen 15 napra betegszabadság jár. A betegszabadságot orvos igazolja. Ennek idejére a munkavállalónak átlagkeresete 75%-a jár. (A százalékos mértékben lehet változás az aktuális szabályozástól függően!)

Ha a keresőképtelenség 15 napnál hosszabb tartamú, akkor a 16. naptól kezdve táppénz jár. A táppénz mértéke a munkavállaló átlagkeresetének 70%-a. Kórházi kezelés esetén, illetve ha 2 évnél kisebb a biztosítási idő, akkor az átlagkereset 60%-a jár.

A MUNKAVISZONY MEGSZŰNÉSE ÉS MEGSZŰNTETÉSE

A munkaviszony megszűnésének esetei:

- A munkavállaló halálával.
- A munkáltató jogutód nélküli megszűnésével. (A munkát biztosító cég, intézmény úgy szűnik meg, hogy tevékenységét, kötelezettségeit, ezáltal alkalmazottait sem veszik, vállalják át.)
- A határozott időre szóló munkaszerződés lejártával. (Pl.: az egy évre szóló munkaszerződésben létrejött munkaviszony egy év elteltével megszűnik.)

A munkaviszony megszüntetésének esetei:

- A munkáltató és a munkavállaló közös megegyezésével.
- Rendes felmondással. (Erre akkor kerül sor, ha **valamilyik félnek** már nem áll érdekében a munkaviszonyt fenntartani. Pl.: a munkáltató már nem akarja az adott feladatot végeztetni, vagy a munkavállaló szeretne más munkahelyen dolgozni.)
- Rendkívüli felmondással. (**Bármelyik fél** kezdeményezheti, ha a másik fél a munkaviszonnyal összefüggésben lényeges kötelezettségét megszegi, vagy olyan magatartást tanúsít, ami a munkaviszony fenntartását lehetetlenné teszi.)
- Azonnali hatállyal a próbaidő alatt.

Kötelező az írásbeliség, és a rendkívüli felmondást indokolni is kell.

Rendes felmondással sem szüntetheti meg a munkaviszonyt a munkáltató, ha a munkavállaló

- betegség, üzemi baleset miatt keresőképtelen,
- beteg gyermekét, közeli hozzátartozóját igazoltan, engedéllyel ápolja,
- terhes, majd a szülését követő három hónapig, illetve szülési szabadság ideje alatt,
- sor- vagy tartalékos katonai szolgálatidejét tölti. (A kötelező katonai szolgálat eltörlésével ez a szabály értelmét veszti.)

Végkielégítés jár annak a munkavállalónak,

- akinek munkaviszonyát rendes felmondással szüntették meg,
- vagy akinek munkáltatója jogutód nélkül szűnt meg,
- és legalább 3 éves munkaviszonya volt munkáltatójánál.

A végkielégítés mértéke 3 éves munkaviszony esetén 1 havi átlagkereset és 25 éves munkaviszony esetén 6 hónapi átlagkereset.

Felmondási idő jár a dolgozónak rendes felmondás esetén. A felmondási idő célja, hogy mindkét szerződő félnek ideje legyen az új helyzethez alkalmazkodni. A munkavállalónak esetleg új munkahely után nézni, a munkáltatónak pedig új munkavállalót felvenni és betanítani. Minimális ideje 30 nap, de mértéke függ a munkaviszony időtartamától. A felmondási idő feléig a munkáltató felmentheti a dolgozót a munkavégzés kötelezettsége alól. Erre az időre a munkavállalónak átlagkereset jár.

MUNKANÉLKÜLISÉG

A munkanélküliség súlyos probléma mind az egyénnek, mind pedig a társadalomnak. Többféle segítséget kell nyújtani a munkanélkülieknek, hiszen sokféle oka lehet az elbocsátásnak. Lehet, hogy a megélhetés válik lehetetlenné, anyagi segítség kell, lehet, hogy új szakmát kell tanulni, lehet, hogy a térség elmaradott, lehet, hogy átmeneti, de lehet, hogy tartós problémáról van szó. Ennek megfelelően többféle támogatás létezik.

Akinek már volt munkaviszonya, annak **munkanélküli járadék** folyósítható.

A munkanélküli járadék fizetésének feltételei:

- a jogosult munkanélküli,
- a munkanélkülivé válást megelőző 4 évben minimálisan 200 munkanapig volt munkaviszonya,
- nincs táppénzen, és nyugdíjellátásban sem részesül,
- munkát akar vállalni, de a munkaügyi központ számára nem tud ajánlani,
- és a munkaügyi központtal együttműködik.

A munkanélküli járadék összegét a munkanélküli korábbi átlagkeresete alapján állapítják meg. Aktuális célja a munkahely, a foglalkoztatás megtalálása.

Forrása a Munkaerő-piaci Alap.

Aki iskolai elvégzése után még egyáltalán nem volt munkaviszonyban, és akar, de nem talál munkát, az állástalan pályakezdő. Rájuk más szabályok vonatkoznak.

Miben segít a munkaügyi központ az állástalan pályakezdőknek?

1. Együttműködési tervet készít a fiatallal, amelyben meghatározzák:
  - a) a követendő feladatokat, stratégiát a foglalkoztatás megoldására,
  - b) rögzítik az igénybe vehető támogatásokat.
2. Állást közvetít és felkészíti a fiatalokat álláskeresésre.
3. Szükség esetén pályaválasztásban, pályamódosításban segít.
4. Megfelelő állás hiányában és alkalmasság esetén **képzési támogatásban** részesíti a fiatalt. (Anyagi segítség, költségek megtérítése.)
5. A munkaügyi központ, foglalkoztatási támogatással segítheti azokat a munkaadókat, akik pályakezdő munkanélkülieket munkatapasztalat-szerző céllal foglalkoztatnak.

TARTALOMFELDOLGOZÁS B1

Problémamegoldás

Mit tennétek az alábbi esetekben?

A) A 15 éves Zsófi több hétre nyári munkát keresett, sikerült egy cégnél telemarketinges munkát találnia. A munka lényege, egy címlistából telefonon potenciális ügyfeleket felhívni és egy utazási tájékoztatóra elhívni. Akkor volt értelme a telefonálgatásoknak, ha sikerült az ügyfelet az adott találkozóra elhívni. A munka megbeszélésekor munkaadója két hét próbaidőt kötött ki, mondván ez alatt kiderül, hogy Zsófi jó dolgozó lesz-e. Zsófi beleegyezett. Nem volt könnyű dolga, nem érezte túlságosan sikeresnek magát, hiszen sokan elutasították, illetve nem tudta ellenőrizni, hogy meggyőzésére a találkozóra elmennek-e az ügyfelek. Két hét elteltével munkaadója kijelentette: köszönik munkáját, de nem felel meg. Semmi pénzt nem kapott. Zsófi nagyot csalódott.

Javaolt kérdések:

Vajon el lehetett volna-e kerülni az ingyenmunkát?

Mikor volt még esély arra, hogy Zsófi kezében tartsa érdekei képviselőjét?

B) Karcsi egy vegyi üzemben kapott nyárra munkát. Az egyik üzemben, ahol dolgozott, műanyaghabot állítanak elő, amelyet csomagolóanyag-formára préselnek. Az egyik adalékanyagot szállító cső megrepedt, a gépmester Karcsit utasította, hogy azonnal takarítsa fel a kiszivárgó folyadékot, mielőtt megköt. Ő maga a karbantartókhoz szaladt, hogy mielőbb szervezzék meg a javítást. Karcsinak kaparója, vödre is van, de tanácstalan, mert a folyadék szúrós, kellemetlen szagú, és könnyeztet. A cső alá bemászni se akar, mert az még mindig csöpög.

- *Mi tennétek az adott helyzetben?*
- *Végrehajtánatok az utasítást, vagy nem?*
- *Panaszkodnátok?*
- *Segítségét kérnétek?*

C) Az egyik élelmiszerboltban kapott munkát Éva, ahol barátnőjének szülei a tulajdonosok. Éva gondos, lelkiismeretes lány, igyekszik kihasználni a munkaidőt, a boltvezető utasításait pontosan betartja. Gondosan takarít, a polcok, pultok alól is kiszedi a hulladékot, szemetet.

Nem így a többi alkalmazott. Megjegyzéseket tesznek Évára, túlbuzgónak tartják. „Persze, a mintakislány!” – mondogatják. Éva egyre rosszabbul érzi magát...

- *Mi a véleményetek erről a helyzetről?*
- *Mit lehet tenni? Hogyan?*

D) Dani markos fiú, nem fél a munkától. Az utcabeli építési vállalkozó nyárra munkát ajánlott neki. Naponta 4000 Ft-ot kap kézbe, ha a nyári csúcsidőben segédmunkára, betonozásra elszegődik hozzá. Danit csábítja a pénz, de a vállalkozónak esze ágában sincs vele szerződést kötni.

- *Mi az a feketemunka?*
- *Milyen előnyöket és milyen veszélyeket rejt magában?*
- *Hogyan döntenél Dani helyében?*

TARTALOMFELDOLGOZÁS C1

Szerepjátékok - Szituációk

1. A 15 éves Zsófi több hétre nyári munkát keresett, sikerült egy cégnél telemarketinges munkát találnia. A munka lényege, egy címlistából telefonon potenciális ügyfeleket felhívni és egy utazási tájékoztatóra elhívni. Akkor volt értelme a telefonálgatásoknak, ha sikerült az ügyfelet az adott találkozóra elhívni. A munka megbeszélésekor munkaadója két hét próbaidőt kötött ki, mondván ez alatt kiderül, hogy Zsófi jó dolgozó lesz-e. Zsófi beleegyezett. Nem volt könnyű dolga, nem érezte túlságosan sikeresnek magát, hiszen sokan elutasították, illetve nem tudta ellenőrizni, hogy meggyőzésére a találkozóra elmennek-e az ügyfelek. Két hét elteltével munkaadója kijelentette: köszönik munkáját, de nem felel meg. Semmi pénzt nem kapott. Zsófi nagyot csalódott.

Játsszátok el az első megbeszélést! Két szereplő van: a munkaadó és Zsófi (ha szükségesnek tartja, hívjon barátot, ismerőst, felnőttet, szülőt). A többiek megfigyelők legyenek! Utána beszéljétek meg, mit lehetett, kellett volna másként csinálni!

2. Karcsi egy vegyi üzemben kapott nyárra munkát. Az egyik üzemben, ahol dolgozott, műanyaghabot állítanak elő, amelyet csomagolóanyag-formára préselnek. Az egyik adalékanyagot szállító cső megrepedt, a gépmester Karcsit utasította, hogy azonnal takarítsa fel a kiszivárgó folyadékot, mielőtt megköt. Ő maga a karbantartókhoz szaladt, hogy mielőbb szervezzék meg a javítást. Karcsinak kaparója, vödre is van, de tanácstalan, mert a folyadék szűrős, kellemtelen szagú, és könnyeztet. A cső alá bemászni se akar, mert az még mindig csöpög.

- Te mit tennél az adott helyzetben?
- Végrehajtanád az utasítást, vagy nem?
- Panaszkodnál?
- Segítséget kérnél?

Játsszátok el a helyzetet, a gépmester visszajön, és Karcsi nem végezte el a munkát. Két szereplő van: Karcsi és a gépmester. A többiek megfigyelők. A jelenet után beszéljétek meg a történeteket!

TARTALOMFELDOLGOZÁS A2

Fogalomtár - tanári segédlet

Bírói letiltás: a bíróság döntése nyomán olyan bérlevonás, amelyet meghatározott célra a munkáltató más számára átutal. (Pl.: válás után a gyerekek tartásához való hozzájárulás a gyereket nevelő házastársnak.)

Bruttó bér: a munkaszerződésben rögzített, levonások nélküli teljes bér.

Egészségbiztosítási járulék: a bruttó bér %-ában meghatározott összeg, amellyel a munkavállalók az egészségügyi ellátáshoz (orvosi ellátás, táppénz, kórházak működése, gyógyszerek) járulnak hozzá.

Felmondás: a munkaviszony megszüntetésének kezdeményezése.

Fizetési előleg: meghatározott feltételek mellett a munkavállaló részére jövőbeli munkabére terhére nyújtott kamatmentes hitel.

Kollektív szerződés: a munkaviszonyból származó jogok és kötelezettségek helyi, de a törvénnyel összhangban lévő szabályozása.

Minimálbér: törvényben rögzített legkisebb bér, amelyet napi 8 órás foglalkoztatás mellett minden munkavállalónak meg kell adni.

Munkanélküli: az a személy, aki képes és szeretne dolgozni, de nem jut munkához. Például ha a dolgozó munkaviszonya megszűnése után saját szakmájában új munkahelyet nem talál, és más munka betöltésére nem alkalmas, munkanélkülivé válik. Joga van a munkanélküli hivatalban (munkaügyi központ, kirendeltség) bejegyeztetnie magát.

Munkáltató: A munkaviszonyban álló felek egyike, aki a munkavállalót foglalkoztatja. Munkaadónak is szokták mondani.

Munkavállaló: A munkaviszonyban álló másik fél, aki a munkavégzésre jelentkezett.

Munkaszerződés: a munkaviszonyban álló felek megállapodása.

Munkavállalói járulék: a bruttó bér %-ában meghatározott összeg, amellyel a munkanélküliek ellátásához járulnak hozzá a foglalkoztatottak.

Nettó bér: a kötelező levonások után (adó, járulékok) kézhez kapott bér.

Nyugdíjjárulék: a bruttó bér %-ában meghatározott összeg, amelyet a munkavállaló nyugdíjas kori ellátására gyűjt. A pénzt állami és magán-nyugdíjpénztárak kezelik, fektetik be.

Próbaidő: a munkaszerződésben kiköthető legfeljebb 90 napos időszak, amelyben a munkaadó vagy a munkavállaló következmények nélkül megszüntetheti a munkaviszonyt. Ha a próbaidő lejártá után akár egyetlen napot is dolgozik a munkavállaló, akkor munkaszerződése határozatlan idejű szerződésé alakul át.

TARTALOMFELDOLGOZÁS A3

Munkajogi totó

1. A próbaidő legfeljebb
  - a) egy évre szól
  - b) 3 hónapra szól
  - c) félévre szól
2. A munkavállalónak kötelessége
  - a) egészséges, biztonságos munkafeltételeket teremteni
  - b) szakértelemmel, gondosan dolgozni
  - c) főnökét tisztelni
3. A munkáltató kötelessége
  - a) a munkavállalót a munkájával összefüggésben tájékoztatni
  - b) a munkavállalót irányítani, szükség esetén képezni
  - c) a munkaszerződést írásban megkötni
  - d) mind a három fenti állítás
4. A bruttó bér
  - a) nagyobb, mint a nettó bér
  - b) egyenlő a kifizetésre kerülő bérrel
  - c) kisebb, mint a kifizetésre kerülő bér
5. Rendes felmondással sem szüntetheti meg a munkaviszonyt a munkáltató, ha a munkavállaló
  - a) betegség, üzemi baleset miatt keresőképtelen
  - b) ha már idős nő
  - c) ha több gyermeke van

6. Végkielégítés jár annak a munkavállalónak
- a) akinek munkaviszonyát rendes felmondással szüntették meg
  - b) akinek munkáltatója jogutód nélkül szűnt meg
  - c) legalább 3 éves munkaviszonya volt munkáltatójánál
  - d) az a) vagy b) eset mellett még a c) is szükséges feltétel
7. A végkielégítés mértéke
- a) 3 éves munkaviszony esetén 1 havi átlagkereset
  - b) 25 éves munkaviszony esetén 6 hónapi átlagkereset
  - c) egyik sem
  - d) a) és b) is igaz
8. Felmondási idő jár a dolgozónak
- a) minden esetben
  - b) rendes felmondás esetén
  - c) egyik esetben sem
9. A felmondás minimális ideje
- a) 30 nap
  - b) 15 nap
  - c) nulla nap
10. A munkaszerződés nem tartalmazza
- a) a munkavállaló közvetlen hozzátartozójának adatait
  - b) a munkáltató megnevezését, adatait
  - c) a betöltött munkakört
  - d) a személyi alaphérét

Megoldás

- 1/b
- 2/b
- 3/d
- 4/a
- 5/a
- 6/d
- 7/d
- 8/b
- 9/a
- 10/a

TARTALOMFELDOLGOZÁS C3

- a) Olvassátok el az alábbi, egy álláshirdetésre elküldött kísérő levelet és Önéletrajzot!
Lehetne jobb? Hogyan?
- b) Jogi szempontból elfogadhatónak tartod-e a Babos Judittal kötött munkaszerződést?

A LEVÉL

Tisztelt cím!

Mellékelve küldöm önéletrajzomat, amellyel a host feladatok ellátására jelentkezem.

Üdvözlettel:

Esztergom, 2005. július 1.

Papp Gábor Gergő

ÖNÉLETRAJZ

Személyi adatok:

Név: Papp Gábor Gergő

Születési adatok: 1984. 09. 27. Esztergom

Lakcím: 2500 Esztergom, Balassi Bálint u. 26.

Iskoláim:

Jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem 2. éves hallgatója vagyok

Geológia szakon

Árpád Gimnázium – érettségi (2003) Esztergom, Párkány utca 19.

Nyelvtudás:

Angol középfokú „C” típusú nyelvvizsga

Spanyol középhaladó

Egyéb továbbképzések:

ECDL prezentáció-tervező tanfolyam

Alapfokú számítógépes ismeret

„C” kategóriás jogosítvány

Munkahelyek, feladatok:

Nyári diákmunkák:

– pult feltöltő, eladó a CBA-nál (2001, 2002)

– segédmunkás az Esztergom városi Fürdőnél (2003)

Érdeklődési terület:

– gasztronómia, vendéglátás

– őslénytani és földtani feltárások

– hobbiállat-tartás

Esztergom, 2005. március 22.

MUNKASZERZŐDÉS

amely egyrészt az egri Mezőgazdasági, Vendéglátó-ipari és Idegenforgalmi Szakközéiskola és Szakiskola (képviseli: *Nagy János igazgató*) mint munkáltató, másrésztől *Babos Judit*, Eger, Dobó út 13. sz. alatti lakos mint munkavállaló között, a mai napon a következő feltételekkel jött létre:

1. A munkáltató alkalmazza nevezettet *informatikatanári* munkakörben.
2. A munkavállaló köteles a munkáltató *Eger, Pozsonyi út 50.* sz. alatti iskolájában, a feladatkörébe tartozó munkát elvégezni, a kapott utasításokat teljesíteni.
3. A munkaviszony a munkába állással, *2005. szeptember 1.* napjával kezdődik, és *2006. július 31.* napjáig tart.
4. Egyéb kikötések: A felek próbaidőt kötnek ki, melynek tartama 2 hónap. Ezalatt mind a munkáltató, mind a munkavállaló a munkaviszonyt felmondás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti; ha erre a próbaidő utolsó napjáig nem kerül sor, a munkaszerződést a 3. pontban foglaltak szerint megkötöttnek kell tekinteni.
5. A munkáltató a munkavállalót heti 9 tanítási órára foglalkoztatja. A munkavállaló az órák ellátásán kívül részt vesz az iskola mindennapi életében.
6. A munkaszerződés által érintett egyéb kérdésekben a mindenkori rendelkezések, különösen a Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés szabályai az irányadóak. Az esetleg felmerülő viták eldöntése a *Heves megyei Munkaiügyi* Bíróság hatáskörébe tartozik, szükséges előzetes egyeztető eljárás után.

Eger, 2005. évi július hó 15. napján

Nagy János

munkáltató aláírása

Babos Judit

munkavállaló aláírása

Megoldás

- a) Sok apró hibát lehet találni, mind a kísérő levélben, mind pedig az önéletrajzban. Minden jelzett hibát és értelmes indoklást fogadjunk el. Általánosítva: hívjuk fel a figyelmet az igényes megfogalmazásra és külsőre.
- b) A legfontosabb hiba: a munkabért nem határozták meg.

ÖSSZEGZÉS

A	Tevékenység (15 perc)	Írj egy jó tanácsot! Összefoglalás
	Tanári instrukciók	Készítsünk minden diáknak egy öntapadós cédulát! Kérjük meg őket, zárásként fogalmazzanak meg egy jó tanácsot maguk és társaik számára. A cédula megírása után ragasztassuk ki a táblára/faliújságra.
	Kiemelt készségek, képességek	Lényeglátás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Összegzés
	Eszközök	Öntapadós cédulák
B	Tevékenység (15 perc)	Mi volt a tanulság? Összefoglalás
	Tanári instrukciók	Készítsünk minden diáknak egy öntapadós cédulát! Kérjük meg őket, zárásként fogalmazzák meg a modul tapasztalatát maguk és társaik számára. A cédula megírása után ragasztassuk ki a táblára/faliújságra.
	Kiemelt készségek, képességek	Lényeglátás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Bármely osztályban
	Munkaforma	Egyéni, frontális
	Módszerek	Összegzés
	Eszközök	Öntapadós cédulák
C	Tevékenység	Készítsetek plakátot!
	Tanári instrukciók	Előre hívjuk fel a figyelmet, hogy a két óra tanulságát egy figyelemfelhívó plakáttal kell kifejezni. (Felhasználhatjuk a korábbi csoportmunka szervezeti keretét.) Hozzunk színes papírokat, képeket, magazinokat, ragasztót, filctollakat és A/3as papírokat! Adjunk tíz percet a készítésre és öt percet a bemutatásra!
	Kiemelt készségek, képességek	Lényeglátás Rajzkészség Kreativitás
	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Szívesen rajzoló, alkotó osztályban
	Munkaforma	Csoportos
	Módszerek	Plakátkészítés
	Eszközök	Kellékek a plakátkészítéshez